

Treball de fi de grau

Títol

**EVOLUCIÓ I NORMALITZACIÓ DEL LLENGUATGE FUTBOLÍSTIC
A LES TRANSMISSIONS RADIOFÒNIQUES EN CATALÀ**

Autor/a

Oriol Petit Petit

Tutor/a

Josep Maria Puig Lobato

Departament	Departament de Mitjans, Comunicació i Cultura
Grau	Periodisme
Tipus de TFG	Recerca
Data	03/06/2016

Full resum del TFG

Títol del Treball Fi de Grau:

Català: Evolució i normalització del llenguatge futbolístic a les transmissions radiofòniques en català

Castellà: Evolución y normalización del lenguaje futbolístico en las transmisiones radiofónicas en catalán

Anglès: Evolution and normalization of football language in radio broadcasts in Catalan

Autor/a: Oriol Petit Petit

Tutor/a: Josep Maria Puig Lobato

Curs: 2015/16 **Grau:** Periodisme

Paraules clau (mínim 3)

Català: Ràdio, llengua, futbol, transmissions, terminologia, anglicismes, normalització lingüística

Castellà: Radio, lengua, futbol, transmisiones, terminología, anglicismos, normalización lingüística

Anglès: Radio, language, football, broadcasts, terminology, anglicisms, linguistic normalization

Resum del Treball Fi de Grau (extensió màxima 100 paraules)

Català: Aquest treball consisteix en un anàlisi lingüístic de les transmissions radiofòniques de partits de futbol en català. S'estudia l'evolució terminològica i la seva contribució a la normalització del llenguatge futbolístic, des de la primera transmissió que va realitzar Joaquim Maria Puyal l'any 1976 fins l'actualitat. En concret, s'analitzen 10 narracions significatives emeses durant aquests 40 anys de futbol en català a Ràdio Barcelona, Catalunya Ràdio i RAC 1. Inclou una entrevista sobre la qüestió a Joan Maria Pou, narrador principal d'El Barça juga a RAC 1'.

Castellà: Este trabajo consiste en un análisis lingüístico de las transmisiones radiofónicas de partidos de fútbol en catalán. Se estudia la evolución terminológica y su contribución a la normalización del lenguaje futbolístico, desde la primera transmisión que realizó Joaquim Maria Puyal en el año 1976 hasta la actualidad. En concreto, se analizan 10 narraciones significativas emitidas durante estos 40 años de fútbol en catalán en Ràdio Barcelona, Catalunya Ràdio y RAC 1. Incluye una entrevista sobre la cuestión a Joan Maria Pou, narrador principal de 'El Barça juga a RAC 1'.

Anglès: The present work consists in an linguistic analysis of football radio broadcasts in Catalan. The study focuses on the terminological evolution and its contribution to the normalization of the football language, from the first broadcast by Joaquim Maria Puyal in 1976 until now. Specifically, the analysis includes 10 significant broadcasts from the last 40 years of football in Catalan on Ràdio Barcelona, Catalunya Ràdio and RAC 1. It includes an interview to Joan Maria Pou, the main commentator of 'El Barça juga a RAC 1'.

*“No ens han d'escoltar perquè ho fem
en català, sinó perquè ho fem bé*

Joaquim Maria Puyal

Agraïments

Josep Maria Puig, pel suport, comprensió i orientació en el procés d'aquest treball

Joan Maria Pou, per l'entrevista concedida

Isidre Gargallo, per l'accés a les transmissions de Catalunya Ràdio

Isabel Vinaixa, per l'accés a les transmissions de RAC 1

Biblioteca de Catalunya, en especial Núria Bonet del Servei d'Accés i Obtenció de Documents, per l'accés a les transmissions de Ràdio Barcelona i altres documents

ÍNDEX

Introducció	1
Marc teòric	3
El llenguatge futbolístic	3
El futbol en català	11
Metodologia	16
Cos de la investigació	20
1. Ràdio Barcelona, 5 de setembre de 1976	20
2. Ràdio Barcelona, 7 de juny de 197	23
3. Ràdio Barcelona, 3 de març de 1985	26
4. Catalunya Ràdio, 20 de maig de 1992	29
5. Catalunya Ràdio, 12 de març de 1997	32
6. RAC 1, 16 de març de 2002	36
7. RAC 1, 1 de desembre de 2007	39
8. Catalunya Ràdio, 2 de maig de 2009	43
9. Catalunya Ràdio, 8 de maig de 2016	46
10. RAC 1, 8 de maig de 2016	49
Conclusions	53
Bibliografia	56
Annexos	58

INTRODUCCIÓ

Acaba de finalitzar la temporada futbolística 2015-16, la número quaranta per a Joaquim Maria Puyal com a narrador dels partits del Barça en català a través de la ràdio. Quaranta anys sense interrupcions des d'aquell 5 de setembre de 1976 en què Puyal va narrar en directe per a Ràdio Barcelona el partit de la primera jornada de lliga entre el Futbol Club Barcelona i la Unión Deportiva Las Palmas (4-0). Aquella era la primera vegada que es transmetia un partit de futbol en català per la ràdio després de la dictadura franquista, durant la qual el castellà havia monopolitzat qualsevol discurs mediatitzat. El títol d'aquelles primeres transmissions reflecteix per sí sol el seu caràcter únic: *Futbol en català*. No calia afegir res més.

Convé recordar, però, que Puyal no és l'autor de la primera transmissió d'un partit de futbol en llengua catalana, ja que abans de la guerra ja s'havien produït alguns experiències en aquest sentit. Tal com explica Xavier García Luque¹, Joaquim Ventalló és considerat el primer en narrar un partit per la ràdio en català. Va ser el diumenge 8 de maig del 1928 quan aquest periodista republicà va retransmetre en directe un enfrontament de Copa entre el Real Unión de Irún i el Barça (2-3), també per les ones de Ràdio Barcelona.

En tot cas, quan Puyal decideix apostar fermament per les retransmissions en català, feia quatre dècades que l'evolució del llenguatge futbolístic havia quedat completament aturada. Era una tasca complexa, que va comptar amb la col·laboració imprescindible del lingüista Jordi Mir, i que s'ha demostrat efectiva a l'hora de consolidar un llenguatge i un estil propi de les transmissions en català. En l'acte de nomenament de Joaquim Maria Puyal com a Doctor Honoris Causa per la Universitat Rovira i Virgili, Jordi Farré va pronunciar un discurs d'elogi en què assegurava que "la transcendència de normalitzar la llengua catalana en el món del futbol en un país ennegrit per quaranta anys de genocidi cultural no té parangó possible i el temps no fa més que magnificar aquesta fita"²

---

¹ Article recuperat de: <http://www.xgl.cat/2016/02/13/1146/>

² Discurs recuperat de:

http://www.urv.cat/media/upload/arxius/honoris/puyal/discurs_padri_puyal.pdf

En aquests quaranta anys de futbol en català, la ràdio s'ha mantingut com un mitjà imprescindible pels aficionats d'aquest esport, malgrat la irrupció de la televisió. A partir del 1985, Puyal va fer el salt a Catalunya Ràdio i això va suposar un gran augment en la seva capacitat de difusió mediàtica i reconeixement públic. A més a més, l'any 2000 apareix RAC 1, una emissora nova amb especial vocació pels esports i en concret pel Barça. Les transmissions a càrrec de Joan Maria Pou han aconseguit amb el temps superar l'hegemonia de Catalunya Ràdio i Joaquim Maria Puyal i conformar un estil propi.

Malgrat que les dades d'audiència de les transmissions radiofòniques no es fan públiques, el seu abast i capacitat d'influència entre els oients és evident. Això les converteix en espais cabdals per a la normalització lingüística, tant en l'àmbit específic del llenguatge futbolístic com en els usos de la llengua en general i en la conformació d'un estàndard propi dels mitjans de comunicació. Els professionals de la ràdio esportiva han assumit, en gran part, la tasca d'adaptació d'una terminologia que s'havia estès majoritàriament en castellà, han rescatat anglicismes i expressions pròpies de la premsa esportiva en català de principis del segle XX, i han sabut evolucionar cap a un llenguatge modern i proper als parlants però alhora ajustat al respecte per la norma.

Aquest treball aprofundeix en l'estudi de l'evolució lingüística experimentada en els darrers 40 anys de transmissions en català, amb especial èmfasi en l'ampliació, consolidació o desestimació de determinades formes i expressions del llenguatge futbolístic. L'anàlisi es fa a partir de 10 transmissions representatives al llarg del temps, tal com s'explica a l'apartat de Metodologia, i tenint en compte també una entrevista realitzada a Joan Maria Pou sobre la qüestió. Les conclusions de la investigació demostren la gran tasca normalitzadora desenvolupada en les darreres quatre dècades de futbol en català. Ara bé, també es constata la necessitat d'una persistència constant des dels mitjans de comunicació, juntament amb altres factors, per assolir la fase final del procés de normalització, és a dir, la veritable implementació de les formes pròpies i correctes en català en tots els àmbits de la societat, com ara el pati de l'escola, les graderies de l'estadi o les converses entre amics davant un partit de futbol a la televisió. Queda molta feina per fer.

MARC TEÒRIC

L'esport, i en concret el futbol, s'ha convertit en un dels continguts estrella en la programació dels mitjans de comunicació audiovisuals i les transmissions dels grans partits aconseguen xifres d'audiència rècord any rere any. Per explicar tot el que succeeix als terrenys de joc, els professionals de la comunicació han desenvolupat un llenguatge determinat, amb la seva pròpia terminologia i altres trets distintius. A continuació es fa un recull de la diversa literatura científica al voltant d'aquesta qüestió: les característiques del llenguatge futbolístic i, en concret, els factors que condicionen la llengua utilitzada en les transmissions dels mitjans de comunicació oral. Posteriorment, s'aborda específicament el cas del llenguatge futbolístic en català, que és l'objecte principal d'anàlisi d'aquest treball, estudiant especialment la seves etapes de creació, recuperació i normalització.

EL LLENGUATGE FUTBOLÍSTIC

Una de les autores que més ha reflexionat sobre la qüestió és la doctora en Filologia Catalana Neus Faura, la qual defensa que "el futbol és una àrea d'activitat especialitzada que disposa, com qualsevol altra, d'un conjunt de denominacions per a designar els fets i les realitats que li són propis i que constitueixen la seva terminologia." (Faura, 1998:11) Per tant, si el futbol és una àrea d'activitat especialitzada, podem deduir que el llenguatge que fem servir per parlar-ne i narrar-lo és un llenguatge d'especialitat. Tot i això, l'àmplia difusió del llenguatge esportiu entre la societat fa que el seu grau d'especialització sigui menor que el d'altres matèries d'àmbit més restringit. (Faura:1998:53)

Justament aquesta gran exposició als mitjans de comunicació, tant orals com escrits, fa que el llenguatge esportiu tingui també trets del que podem denominar llenguatge periodístic. Seguint de nou a Faura (1998:65): "ens trobem, doncs, davant d'una modalitat de llengua mixta, condicionada bàsicament per la temàtica especialitzada de què tracta, el futbol, cosa que permet d'atribuir-li propietats dels llenguatges d'especialitat, i pel medi en què es desenvolupa, els mitjans de

comunicació, cosa que permet d'atribuir-li propietats del llenguatge del periodisme.”

El concepte ‘llenguatge periodístic’ pot sobtar a alguns, però es refereix simplement a un ús determinat del registre estàndard que els periodistes fan seu i difonen a través dels mitjans de comunicació de masses. Una llengua plena del que sovint anomenem tòpics periodístics –expressions fixades i recursos lingüístics habituals– que de tant utilitzar-los, constitueixen una modalitat nova del llenguatge i esdevenen comprensibles per a l'audiència. A l'hora de definir aquest llenguatge periodístic, Julià-Muné (2004:13) es val precisament d'un exemple futbolístic: “Hi ha un determinat tipus de llenguatge –afecta sobretot al lèxic– que usen de forma continuada els periodistes i que com a audiència podem identificar fàcilment. És freqüent que quan es canvia de tema el locutor digui *canviem de registre* o que, gràcies a les cròniques esportives, tothom sàpiga què vol dir ser *el pitxitxi* o *tenir la carta de llibertat*.”

La presència pública i massiva del futbol als mitjans de comunicació ha convertit, doncs, aquesta àrea especialitzada del coneixement en quelcom de domini comú entre la major part de la societat, sobretot pel que fa a la correcta comprensió del recursos lingüístics emprats per explicar-lo. A més a més, s'ha produït una gran interrelació entre aquest llenguatge especialitzat i el propi llenguatge periodístic. Tal com expliquen Casals, Faura i Torrent (2007:44): “el llenguatge futbolístic és una font d'elaboració i de vehiculació de fraseologia que substitueix sovint la tradicional i s'imposa per la seva modernitat, per una referencialitat cultural més pròxima i clara, i sobretot per la difusió que en fan els mitjans de comunicació.” Això fa que expressions com ‘veure-la quadrada’, ‘casar-se de penal’ o ‘deixar algú en fora de joc’ siguin vives entre els parlants molt més enllà d'un camp de futbol.

A banda del seu caràcter mixt, podem assenyalar una altra propietat essencial que defineix el llenguatge de les retransmissions esportives: la importància de la connotació. Faura (dins Bassols, 2009:139) recalca el caràcter connotat d'aquest tipus de llenguatge, “perquè està al servei de les emocions, cosa que confereix a moltes de les seves significacions valors afegits que van més enllà de la pura denotació dels significats neutres propis dels llenguatges d'especialitat.” Aquesta és

una de les característiques més àmpliament destacades entre els diversos autors que han estudiat la qüestió. És cert que no sempre ha estat així, però podem afirmar que actualment no s'entendria una narració en directe d'un esdeveniment esportiu com un partit de futbol sense aquest component emocional que busca la implicació i la complicitat amb l'oient o l'espectador.

En aquest sentit, Margarida Cladera (2010:25) conclou: “La voluntat d’implicar (i emocionar) l’espectador és un altre tret de les retransmissions que en condiciona les característiques i, a trets generals, sol implicar un allunyament de les formes expressives més formals.” L’autora identifica la presència de diversos procediments i recursos lingüístics amb aquesta finalitat, com per exemple la repetició de paraules o sintagmes, l’ús d’interjeccions i formes verbals en primera persona o l’abundància de metàfores, hipèrboles, comparacions i fins i tot expressions populars. En definitiva, tot allò que incorporen els locutors per enriquir la llengua de la retransmissió, afegir emotivitat al discurs i aconseguir un major apropament al públic. (Cladera, 2010:26)

La mateixa hipòtesi defensa Faura (1998:11) quan analitza les finalitats comunicatives d’una retransmissió esportiva en directe: “El narrador ha d’informar sobre el desenvolupament del joc, però, sobretot, ha de transmetre als oïdors i als tele-espectadors tota l’emoció de la contesa i encomanar-los qualsevol sensació d’alegria, de contrarietat, de decepció, de superació d’una adversitat, de rebuig, etc., produïda pels diversos avatars del joc i que ell mateix viu com qualsevol espectador parcial.”

En aquest punt, convé fer una precisió sobre el mitjà ràdio en concret, en què la comunicació depèn totalment de la paraula i els narradors acostumen a posicionar-se en favor d’un o altre equip. Segons Faura (1998:57), a la ràdio és on més s’ha de buscar una connexió especial amb el públic, establint una “comunicació gairebé personal” que li faci “no solament percebre l’emissió, sinó sentir-la i sentir-se’n part integrant.” Això requereix, per part de l’emissor, una integració total, ja sigui real o almenys aparent, amb l’espectacle viscut, així com l’aportació d’una “càrrega emocional, afectiva i fins i tot estètica que tindrà repercussions en l’ús lingüístic.”

Més enllà d’aquesta puntualització des de l’àmbit acadèmic, recollim també la

reflexió de Joaquim Maria Puyal defensant aquesta implicació personal a partir de la seva pròpia experiència professional:

“En comunicació, identificar-se té avantatges clars i, segurament, és bo. Sí, sóc culer. La declaració em permet una visió partidista. Però no m’impedeix respectar el principi de l’honrada subjectivitat. Si un jugador del Barça fa un penal, la meua condició partidista em permet enfadar-me, entristir-me, abaixar el to vital de la transmissió, imaginar-me l’enrabiada dels oients i interpretar l’empixonament dels aficionats, si vull, en primera persona. D’això, en dic implicació emocional. Però això no m’autoritza a mentir. Ni tan sols a dissimular. Res d’això no em dispensa de l’obligació d’explicar tal com ha estat (tal com he vist) la jugada. La realitat l’he de saber veure independentment del color de la samarreta i, si ha estat penal, ho he de dir clarament, amb tots els ets i uts. Bé que ens dolgui, no puc permetre que a l’oient li quedi el dubte. D’això, en dic distància narrativa.” (Puyal, dins CAC 2007:56)

Ja hem vist, doncs, tres factors que condicionen el llenguatge esportiu i en concret el de les retransmissions de futbol. D’una banda, el tema tractat –el futbol– fa que presenti característiques pròpies del llenguatge d’especialitat. De la mateixa manera, el medi pel qual es vehicula, és a dir, els mitjans de comunicació oral en què es produeixen les retransmissions, també afecta l’estil i els usos lingüístics i ens remet al concepte de llenguatge periodístic. També hem constatat la importància de la connotació com a tret distintiu.

D’altra banda, les característiques dels emissors i els destinataris de les retransmissions també condicionen el tipus de llenguatge utilitzat. Pel que fa als emissors, cal remarcar la tendència dels últims anys cap a un model de retransmissió més coral o polifònica, és a dir, amb diverses veus que intervenen amb més o menys constància. (Julià-Muné, 2004:32) Es tracta d’un seguit de col·laboradors que acompanyen el narrador principal encarregat del seguiment de les accions del joc i que estan especialitzats en diferents aspectes com aportar dades estadístiques, fer l’anàlisi tècnica, recollir opinions dels oients, informar sobre altres esdeveniments esportius, etc.

Si seguim a Cladera (2010:2), aquest repartiment de funcions durant el partit va lligat a unes diferències en el model de llengua utilitzat: “generalment el comentarista principal és un professional del món del periodisme especialitzat en esports i amb un cert domini del nivell estàndard de la llengua i de la terminologia pròpia del món del futbol. En canvi els comentaristes de suport sovint són antics esportistes o entrenadors, que no han rebut una formació periodística ni lingüística específica i presenten un model de llengua més allunyat de la normativa i amb més formes pròpies del registre col·loquial.”

Malgrat aquesta apreciació, el cert és que cada mitjà forma el seu equip específic i que això comporta grans diferències també en els usos lingüístics. Tal com defensen Casals, Faura i Torrent (2007:56): “la persona que té la màxima responsabilitat de la transmissió, conscientment o no, imposa un estil que és adoptat pels seus col·legues i que es distingeix de l'estil propi d'altres centres emissors”. En aquest sentit, i tal com quedarà demostrat en la investigació d'aquest treball, l'aposta de Catalunya Ràdio i RAC 1 ha estat diferent de la que defensava Cladera, fruit de la preocupació per la llengua dels seus responsables. En qualsevol cas, constatem de nou que la figura de l'emissor és un dels factors que condiciona el llenguatge esportiu.

Pel que fa als destinataris de les retransmissions, es tracta d'un conjunt ampli i heterogeni de receptors, amb un grau de coneixement de la matèria divers i amb un ampli espectre de motivacions i de necessitats informatives (Faura, dins Bassols i Segarra, 2009:139). Cal tenir en compte també la idea defensada per Herrero (2012:123): “el llenguatge esportiu, encara que simple, no sempre serà accessible – sí entès però no accessible– a tothom, sinó que dependrà d'un factor clau: l'interès que cada receptor mostri per la temàtica esportiva.”

El fet que les retransmissions es dirigeixin a un públic de masses, amb la voluntat d'atreure el màxim d'oients possible, pot provocar que de vegades s'aposti per un llenguatge general i planer allunyat dels trets d'especialitat que comentàvem abans. Tal com expressa Leopoldo Seijas (citat a Herrero, 2009:49): “Ens trobem amb què els destinataris constitueixen un públic multiforme que imposa al llenguatge periodístic certs condicionaments entre els que destaca la seva senzillesa d'estil, és a

dir, una certa impregnació del llenguatge oral i inclús col·loquial que posa en guàrdia els puristes de l'idioma". Per contra, altres autors defensen que l'objectiu d'un locutor hauria de ser utilitzar un llenguatge el més obert i global possible, ja que "l'ús de l'argot d'un determinat àmbit o professió no afavoreix en res la claredat. Per tant, li convé fugir del llenguatge especialitzat i explicar amb termes comuns –però no vulgars– les paraules tècniques o d'un grup reduït." (Grijelmo, citat a Herrero 2012:123)

De seguida abordarem amb més profunditat aquest debat sobre el registre de les transmissions, però tanquem primer l'anàlisi dels factors que condicionen el llenguatge futbolístic. Seguint un cop més la investigació de la doctora Neus Faura (dins Bassols i Segarra 2009:139), després del tema, el medi, els emissors i els receptors, el cinquè condicionant principal són les finalitats comunicatives de la retransmissió, que podem resumir en tres objectius bàsics:

- Narrar el desenvolupament del joc i els fets que succeeixen.
- Explicar-los i analitzar-los tècnicament.
- Implicar-hi els receptors, crear complicitats, i establir i reforçar un lligam emocional amb aquests.

En el cos de la investigació veurem com han evolucionat la varietat i la precisió de les expressions per assolir el primer i el segon propòsit, mentre que en relació a l'últim ja s'han apuntat anteriorment diferents visions. Podem remarcar aquí que el conjunt de totes les propietats que presenta el llenguatge de les retransmissions esportives fa que hi puguem identificar, justament, totes les funcions lingüístiques definides per Jakobson: referencial, expressiva, estètica, fàtica, metalingüística i fins i tot conativa (Faura dins Bassols i Segarra, 2009:140). Això no ens ha de sorprendre si tenim en compte els factors que hem analitzat, ja que una retransmissió engloba moltes situacions comunicatives diferents, de caràcter espontani, amb diversos emissors, receptors i finalitats canviants.

Aprofundim per últim en una qüestió fonamental des del punt de vista de l'anàlisi teòric del llenguatge futbolístic, en concret de les transmissions en directe: els registres comunicatius. Si tenim en compte els aspectes ja analitzats, no es fa difícil

deduir que en una retransmissió esportiva podem identificar una gran varietat de registres, des del tècnic i formal propi d'un llenguatge d'especialitat fins a trets propis de registres col·loquials i menys formals. Passant evidentment per l'estàndard, que ens remet també al llenguatge periodístic abans definit. Segons Faura (1998:78), la variació constant de registre "sense solució de continuïtat" és una característica específica de les retransmissions en directe i obeeix a les exigències de la situació i les finalitats comunicatives del moment, amb la peculiaritat que "qualsevol registre present als mitjans de comunicació és el resultat d'una tria conscient per part de l'emissor per a uns propòsits determinats."

El llenguatge s'adequa d'aquesta manera a les necessitats de cada situació, tenint en compte que tant la precisió tècnica com l'espontaneïtat i l'emoció són importants, i que una transmissió s'adreça a l'ampli públic d'un mitjà de comunicació. Si bé podem afirmar que l'ús del registre estàndard està directament relacionat amb les consideracions que fèiem anteriorment sobre el llenguatge predominant als mitjans de comunicació de masses, és important aquí remarcar una precisió sobre el registre col·loquial:

"El col·loquial de les retransmissions esportives no coincideix del tot ni amb el col·loquial mediatitzat espontani, propi dels presentadors dels magazins i xòmans, ni amb el col·loquial mediatitzat elaborat prèviament per a la ficció, sinó que l'espontaneïtat està sotmesa als esdeveniments propis del joc, a unes necessitats denominatives que van variant al llarg d'una retransmissió, a la creació del context propi a la ràdio i al protagonisme del context real a la televisió." (Neus Faura, dins Bassols 2009:142)

D'altra banda, també cal distingir entre el col·loquial dels periodistes habituals i el dels comentaristes col·laboradors. Mentre que els primers incorporen lèxic i fraseologia del col·loquial normalment amb una intenció conscient de crear estil, els segons presenten molts trets del col·loquial també en la fonètica, morfologia i sintaxi com a conseqüència d'unes mancances en el domini de l'estàndard (Faura, dins Bassols, 2009:150). Entre els diversos recursos lingüístics i estilístics identificables amb el registre col·loquial, podem destacar per exemple: l'ús de mots crossa, frases fetes i diminutius; la presència habitual de vacil·lacions, redundàncies, el·lipsis i frases inacabades o l'oscil·lació entre temps verbals. (Cladera, 2010:3)

Segons Casals, Faura i Torrent (2007:56), “la circumstància d’immediatesa i complicitat amb els receptors justifica un ús lingüístic menys acurat, que obre el pas a les expressions de moda o argòtiques, als col·loquialismes, estrangerismes i vulgarismes, si són vius al carrer i expressen el que es vol dir”. Tot i això, els mateixos autors defensen que “una llengua pública, com la dels mitjans de comunicació, ha de tenir una dignitat per ser acceptable i, fins i tot en els registres més pròxims, no podem renunciar a la qualitat que es considera inherent al suport vehiculador.”

En aquest sentit, resulta especialment il·lustrador l’exemple que fa servir Rodolf González (dins Casals, Faura i Torrent, 2007:35):

“És correcte o adequat dir que Ronaldinho, quan fa una elàstica, ‘es pixa’ el rival? No ens estem excedint amb una expressió que viola el registre estàndard i que és eminentment escatològica? Sembla una expressió insultant, humiliant fins i tot per al contrari, però és precisament l’efecte comunicatiu i emocional el que valida que una expressió com aquesta sigui radiable. I és el professional de l’antena qui ha de saber el quan i el com d’aquestes expressions”

En aquest debat entre la correcció i precisió normativa i una hipotètica banalització del llenguatge esportiu que es difon a través dels mitjans, és interessant constatar de nou la posició d’una figura com la de Joaquim Maria Puyal:

“Si treballem en mitjans per a receptors massius, hem d’evitar que els oients hagin de fer esforços per a la correcta comprensió. (...) Hem de comunicar, doncs, d’una manera planera, atractiva, ajustada al discurs i al registre lingüístic que pot entendre l’audiència. (...) Alguns reconeguts col·legues meus diuen que hem de parlar com es parla al carrer, perquè així ens entendre la gent del carrer. I ho fan. I tenen èxit. Però jo no hi estic d’acord. (...) Cal proposar un estàndard intel·ligent que resulti útil en tant que funcional i sòlid en la mesura en què tendeixi a ser normatiu. Des dels mitjans conformem una bona part de la llengua que parla la gent. En general, ha de ser així i no ha de ser al revés” (Puyal, 2013:29)

EL FUTBOL EN CATALÀ

L'origen del llenguatge esportiu, i en concret futbolístic, en català l'hem de buscar a la premsa escrita de principis del segle XX i especialment a la proliferació de revistes humorístiques durant els anys vint i trenta. Com explica Faura (2007:25) “la premsa futbolística en català, que va gaudir d’una gran difusió i popularitat durant el primer terç de segle, va ser determinant en la creació i en la divulgació d’una terminologia per al nou esport.” Seguint la popularització progressiva del futbol arreu del país, els diaris catalans comencen a introduir cròniques i apareixen les primeres publicacions dedicades exclusivament als esports. La primera en català és el diari *Sports*, de 1908. (Faura, 2007:26).

La primera revista humorística esportiva d'aquest període, i segurament la més representativa, és la revista *Xut!*, que apareix el 1922 i es manté fins al fatídic juliol de 1936. Per Faura (2007:26), “*Xut!* representa, potser, el primer mitjà de comunicació esportiu escrit en català que es va convertir en un veritable fenomen de masses. Va saber construir un llenguatge humorístic propi i va contribuir a difondre l’ús del català escrit en l’àmbit del periodisme esportiu, malgrat tot dominat per la premsa en castellà.” *Xut!* és només un referent entre les moltes publicacions que van seguir la seva estela, amb estils i fins i tot títols similars. Com resumeix Faura (2007:26): “Totes aquestes publicacions en català dedicades principalment al futbol, serioses o humorístiques, van gaudir d’una gran difusió i van contribuir a proveir el català de la terminologia necessària per al nou esport i a impulsar, de retruc, el coneixement de la llengua escrita.”

Podem afirmar que en aquesta etapa la principal tasca de normalització consistia en adaptar el seguit de tecnicismes anglesos que servien per a designar les accions, protagonistes i objectes del joc. En un primer moment, era habitual respectar la grafia anglesa però més tard les expressions es van anar adaptant o substituint per formes catalanes equivalents.³

---

³ Per aprofundir en l’anàlisi d’aquesta qüestió, resulten especialment reveladors diversos treballs de Neus Faura com “Els Anglícismes futbolístics a la premsa catalana fins al 1936” (1985) o l’article “Tradició i innovació en la formació de terminologia futbolística dels mitjans de comunicació” (2007)

Tanmateix, aquesta època d'esplendor es va veure dràsticament interrompuda per la Guerra Civil i la posterior dictadura franquista. Quaranta anys amb un blanc absolut pel que fa a la creació i difusió periodística en català. En aquests quaranta anys es va anar conformant, generalitzant i consolidant un llenguatge esportiu en castellà, popularitzant uns determinats formats i estils també a Catalunya. Puyal (2007:59) el defineix així: “La llibertat expressiva del narrador estava limitada per uns cànons que encotillaven l’ambició narrativa. (...) Manava la distància narrativa al servei d’una estètica pulcra: dicció, vocalització, entonació, prosòdia, frases ben construïdes, bones maneres, elegància formal, ritme més aviat suau i pautes intocables com, per exemple, el cant del gol.”

Arribats a l'any 1976, amb la fi de la dictadura de Franco, el català havia d'afrontar una autèntica renaixença mediàtica, en el sentit de recuperar tot allò que havia quedat soterrat des del 1939. Tal com expressen Casals i Faura (2010:32): “els mitjans de comunicació van haver d'afrontar, de cap i de nou, la construcció del model més adequat per adreçar-se al públic i la responsabilitat dels mitjans de l'època democràtica anava més enllà, perquè el franquisme havia interromput també l'activitat normativitzadora de l'Institut d'Estudis Catalans i els mitjans van haver d'assumir el compromís d'establir un model de català apte per a les comunicacions públiques, orals i escrites”.

Així s'inicia la segona gran etapa de creació i consolidació del llenguatge futbolístic, en aquest cas dominada pels mitjans audiovisuals. Tal com constata Faura (2007:25): “hi ha hagut dues èpoques que han contribuït de maneres diferents a la formació dels termes futbolístics, segons el mitjà de comunicació predominant en cada una: la primera, des de l'arribada del futbol a Catalunya fins al 1936, amb la premsa com a mitjà exclusiu; i la segona, des del 1976 fins a l'actualitat, en què els mitjans audiovisuals han pres el protagonisme als mitjans escrits.” A més, Faura distingeix els procediments lingüístics més característics de cadascuna d'aquestes etapes, pel que fa a la configuració de la terminologia futbolística: el manlleu de l'anglès durant la primera i la metàfora en la segona, procediment que dóna molt de joc a la creativitat personal dels emissors. (Faura, 2007:26)

Això significa que, a partir de 1976, el llenguatge esportiu en català es recupera, evoluciona i es difon, fonamentalment, seguint la batuta de la modalitat oral present tant a la ràdio com a la televisió. A banda de la gran atenció que els mitjans audiovisuals dediquen als esports en general, i al futbol en particular, Faura (1998:6) identifica una altra raó per explicar el predomini de la modalitat oral: “la no existència, del 1939 ençà, d'una premsa exclusivament esportiva en català, cosa que fa que en aquesta llengua, a diferència del que succeeix en moltes altres en què el periodisme esportiu escrit no ha tingut interrupció, sigui precisament la modalitat oral la capdavantera en la creació i difusió de les diverses formes que la llengua adopta en la transmissió dels continguts esportius.”

Així doncs, cal destacar la importància que ha tingut en especial la ràdio en el procés de normalització del català, des que recupera la seva presència regular a les ones l'any 1976. Rodolf González (dins Julià-Muné, 2000:36) ho explica d'aquesta manera: “l'aparició de la ràdio catalana suposà un progrés en la recuperació de la llengua, fins aquell moment en estat letàrgic (...) la ràdio catalana ha contribuït a refermar la comunicació i l'ús del català entre la població.”

Els mitjans audiovisuals han desenvolupat i desenvolupen un paper fonamental en aquest sentit. Julià Muné (2004:13) assegura que “actuen com a transmissors culturals i lingüístics a través d'una llengua –el català– amb què s'identifica bona part dels receptors. D'aquí que es qualifiquin com a instruments de socialització al mateix nivell, o fins i tot en un de superior, que l'escola o la família.”

La necessitat del procés de normalització lingüística també en una matèria que podria semblar secundària com l'esport queda palesa en l'exposició de Joan Martí (dins Casals, 2007:10): “La vigència plena d'un idioma té com a condició indispensable que pugui utilitzar-se i que s'utilitzi de fet en tots els aspectes de la vida individual i social de les persones; des dels que afecten les activitats de la cultura més elevada, fins als més quotidians, generals, col·loquials i fins i tot vulgars; que de tot està feta la vida. No podem restar orfes de llengua mai, altrament, es fa inevitable l'alternança de la llengua pròpia amb la llengua o les llengües dominants, en un procés en què aquestes acaben imposant-se.”

Un pas més enllà va Margarida Bassols (dins Casals, Faura i Torrent, 2007:16) quan assegura que “el discurs del futbol, amb les seves seleccions lèxiques i fraseològiques, influeix directament sobre l’estructura conceptual que després projectem sobre el món i l’univers simbòlic.” Segons aquesta autora, “si el partit de futbol és un ritual socialitzador, és evident que el discurs que provoca ha de tenir un paper cabdal en la construcció de la identitat del grup social que dóna suport a un equip concret o que se sent representat per aquest equip concret; però també en la de l’altre grup amb qui s’enfronta esportivament.”

Així doncs, els programes d'esports, i en concret les retransmissions futbolístiques, han posat nom en català a tota una sèrie de termes esportius i, en gran mesura, els han convertit en termes d'ús normalitzat. A més a més, s'ha aconseguit establir un estil propi i difondre un determinat model de llengua propi, sobretot en el cas de les retransmissions de futbol radiofòniques (Julià-Muné, 2014:34). En aquest procés, si hi ha una figura que sobresurt clarament per damunt de la resta és la de Joaquim Maria Puyal, precursor i referent en la matèria.

La tasca de Joaquim Maria Puyal a l'hora de definir un nou model de retransmissió en català, sempre de la mà de l'assessorament del lingüista Jordi Mir, és complexa i molt extensa, i es fa pràcticament impossible resumir-la aquí. Tanmateix, cal apuntar les línies d'actuació que van marcar aquelles primeres experiències, definides pel propi Puyal (2013:21-28):

- Aprofitar les maneres tradicionals de dir, recuperar per al discurs públic les formes i expressions que eren vives als camps de futbol.
- Reflexionar sobre llenguatge immediat i evitar automatismes. I, quan convingués, buscar solucions alternatives pròpies, manllevades o adaptades.
- Rendir-nos davant la metàfora omnipresent, ja que el llenguatge del futbol és un dels que té més interferències d'altres llenguatges especialitzats.
- Tenir present la interferència constant de l'espanyol, buscar la forma genuïna o l'equivalent català a construccions i termes castellans que s'estaven introduint en la nostra llengua o que ja s'hi havien empeltat.
- Valorar els anglicismes i optar per no traduir sistemàticament aquells que ja s'havien establert sòlidament i que els seguidors havien catalanitzat des de l'oralitat.

- Evolucionar i, qual cal, fer aportacions noves. La defensa i respecte per la norma no ha de suposar cap mena d'intenció de negar l'evolució ni tan sols d'alentir-la.

Relacionat directament amb aquest últim criteri d'actuació, resulta significativa la constatació recent del mateix Puyal (2013:28): “Nosaltres, a la transmissió, ara, diem coses que fa deu, vint o trenta anys no dèiem: fer una segada, jugador mediàtic, control orientat, pilota dividida, línies de passada, partit obert, bona o mala definició...” Aquesta consideració ens condueix justament a la motivació principal d'aquest treball: estudiar l'evolució del llenguatge futbolístic en català en els darrers 40 anys de retransmissions. La investigació que segueix analitza quines noves expressions han sorgit, quines s'han consolidat i quines s'han perdut pel camí, amb l'objectiu de demostrar que s'han normalitzat els usos propis i s'han descartat interferències que en dificulten l'ús social.

METODOLOGIA

El treball d'anàlisi es fonamenta en l'estudi qualitatiu del llenguatge utilitzat en diverses transmissions radiofòniques de partits de futbol, des de la primera que es va fer en català l'any 1976 fins les que s'emeten actualment a Catalunya Ràdio i RAC1. La tria de les transmissions respon al criteri de buscar exemples espaiats en el temps que permetin establir una evolució ordenada dels aspectes lingüístics analitzats. Per això, s'han cercat transmissions completes de partits en intervals d'uns cinc anys entre cadascuna. Totes les transmissions són efectivament partits complets amb l'excepció del primer narrat en català, el Barça - Las Palmas del 1976 del qual només es conserva un fragment de 18 minuts que recull diversos moments del partit.

L'anàlisi s'ha cenyit a les transmissions de partits del Futbol Club Barcelona a càrrec de Joaquim Maria Puyal –primer a Ràdio Barcelona i després a Catalunya Ràdio– i les transmissions a càrrec de Joan Maria Pou a RAC 1. Aquestes són les transmissions radiofòniques que tenen una major penetració entre l'audiència a Catalunya i les que han tingut un major recorregut al llarg del temps, cosa que permet analitzar-ne l'evolució d'una manera consistent. Per aquest motiu, s'han descartat altres possibles exemples de transmissions en català que no tenen la mateixa difusió o continuïtat, com ara les que produeix la Cadena Ser o les narracions de partits de l'Espanyol.

Hi ha una excepció al criteri d'escollir partits del FC Barcelona. La segona transmissió analitzada correspon a un partit del Mundial d'Argentina 1978 entre el Brasil i Espanya, narrat en directe per Joaquim Maria Puyal per a Ràdio Barcelona. La inclusió d'aquesta transmissió s'explica per la necessitat de completar l'estudi de la transmissió del 1976 amb una altra narració completa el més propera en el temps possible, fet que ha estat possible gràcies a la conservació d'aquestes transmissions que va fer Puyal des de l'Argentina.

A més a més, quan ha estat possible, s'han escollit partits d'alta intensitat futbolística, amb rellevància i exposició mediàtica, com per exemple derbis entre el Barça i l'Espanyol, duels contra el Reial Madrid o una final de Copa d'Europa. En el cas de les transmissions més recents, s'ha escollit el mateix partit per a les dues emissores, amb l'objectiu d'obtenir una comparació clara dels models actuals a partir d'un mateix referent (el Barça - Espanyol del passat 8 de maig de 2016).

En concret, les transmissions analitzades són les següents:

1. Ràdio Barcelona, **5 de setembre de 1976**: Barça - Las Palmas. Primera jornada de Lliga (4-0)

2. Ràdio Barcelona, **7 de juny de 1978**: Brasil - Espanya. Fase de grups del Mundial d'Argentina (0-0)
3. Ràdio Barcelona, **3 de març de 1985**. València - Barça. Partit de Lliga (2-5)
4. Catalunya Ràdio, **20 de maig de 1992**. Barça - Sampdoria. Final de la Copa d'Europa (1-0)
5. Catalunya Ràdio, **12 de març de 1997**. Barça - Atlètic de Madrid. Tornada dels quarts de final de la Copa del Rei (5-4)
6. RAC 1, **16 de març de 2002**. Barça - Reial Madrid. Partit de Lliga (1-1)
7. RAC 1, **1 de desembre de 2007**. Espanyol - Barça. Partit de Lliga (1-1)
8. Catalunya Ràdio, **2 de maig de 2009**. Madrid - Barça. Partit de Lliga (2-6)
9. Catalunya Ràdio, **8 de maig de 2016**. Barça - Espanyol. Partit de la penúltima jornada de Lliga (5-0)
10. RAC 1, **8 de maig de 2016**. Barça - Espanyol. Partit de la penúltima jornada de Lliga (5-0)

Per accedir a aquestes transmissions radiofòniques s'han consultat diverses fonts. D'una banda, les transmissions de Ràdio Barcelona pertanyen a l'arxiu històric de bobines de l'emissora que es conserva a la Biblioteca de Catalunya. La transmissió de l'any 1997 també s'ha obtingut gràcies a la Fonoteca de la Biblioteca de Catalunya. Les transmissions de Catalunya Ràdio del 1992 i del 2009 i les de RAC 1 del 2002 i 2007 han estat cedides pels serveis de fonoteca de cada emissora, respectivament. Per últim, a les dues transmissions més recents s'hi ha accedit a través dels serveis en línia de 'ràdio a la carta' de cada emissora.⁴

Per tal de fer l'anàlisi lingüístic, s'ha realitzat, d'entrada, un procés de buidatge de tota la terminologia i expressions utilitzades en les transmissions. El focus d'interès principal és el llenguatge utilitzat pel narrador principal, tot i que en casos puntuals també es fa referència a expressions utilitzades pels diversos col·laboradors de les transmissions. Tot i que el narrador principal és qui porta el pes de la locució i, per tant, és el màxim responsable del llenguatge difós, resulta de gran interès per l'anàlisi fixar-se també en determinades formes utilitzades pels altres participants a la transmissió.

A partir d'aquest buidatge de verbs, terminologia específica, anglicismes, expressions col·loquials, possibles incorreccions i altres aspectes de la narració, s'ha sistematitzat l'anàlisi a través d'un seguit de taules en què es classifiquen els elements identificats amb l'objectiu de facilitar la comparació i estudiar-ne l'evolució en el temps. S'han establert les sis categories següents:

- **Accions del joc**: formes verbals que expliquen l'evolució de les jugades, accions dels jugadors o moviments tàctics.

---

⁴ Catalunya Ràdio: <http://www.ccma.cat/catradio/alacarta/la-transmissio-den-puyal/>

RAC 1 : <http://www.rac1.org/a-la-carta/>

- **Terminologia:** formes del llenguatge tècnic específic del futbol, normalment substantius, per definir conceptes tècnics o precisar elements del joc.
- **Terreny de joc i posicions:** tot i que també formen part del que considerem terminologia, es recullen aquí totes les expressions que es refereixen a la localització del joc i dels jugadors sobre el camp.
- **Anglicismes:** formes adaptades de l'anglès, tant les que es van generalitzar en català a principis del segle XX com altres estrangerismes d'aparició recent.
- **Col·loquialismes:** mots i expressions de tipus exclamatiu, col·loquial o popular, sovint verbalitzades fruit de l'emoció i la implicació del narrador en el joc.
- **Barbarismes:** incorreccions de caràcter lèxic, en especial aquelles originades per la influència del castellà. Aquest no vol ser un anàlisi en profunditat de la correcció del llenguatge en tots els seus nivells (sintàctic, morfològic, fonètic...) sinó que l'anàlisi se centra principalment en les formes terminològiques que poden presentar variacions no normatives o interferències del castellà. Cal especificar aquí que per determinar el caràcter normatiu o no d'aquelles expressions o formes que presenten dubtes s'ha recorregut a tres fonts en línia complementàries: el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, el Diccionari de futbol del Termcat i el portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals www.ésAdir.cat.

Cal especificar que les taules no inclouen les formes que es repeteixen en totes les transmissions estudiades –o en la immensa majoria d'elles– ja que no es consideren representatives d'una transmissió o moment en concret, sinó que formen part d'un llenguatge futbolístic consolidat en català des de les primeres transmissions i fins l'actualitat, sense variacions al llarg del temps. En molts casos, es tracta de verbs o adjectius d'ús corrent però que adopten un significat concret en el marc de la transmissió d'un partit. Aquesta és la relació de formes que apareixen de manera constant:

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Guanyar (el partit, la pilota...)	Pilota	Cercle central
Perdre (el partit, la pilota...)	Porteria	Mig del camp
Empatar (el partit)	Falta	Frontal de l'àrea
Córrer	Possessió	Banda (dreta/esquerra)
Saltar	Gespa	Punt de penal
Aturar-se	Passada	Davanter, davanter centre

Allunyar	Cop de cap	Extrem
Trepitjar	Contraatac	Dins/fora
Refusar	Fora de joc	Interior/exterior
Enviar	Rebot	<u>ANGLICISMES</u>
Jugar (la pilota, amb un company)	Pilota morta/viva	Gol
Tornar (la pilota)	En llarg/en curt o llarga/curta	Xut
Tallar (la pilota, una jugada)	Entrada (falta)	Penal
Rebre (la pilota, una entrada)	Finta	Córner
Picar (servir una falta/córner)	Llei de l'avantatge	Dríbling
Servir, servei (de banda, de porteria...)		
Prendre (la pilota a un rival)		
Deixar (la pilota a un company)		
Tocar (la pilota, de cap...)		
Posar (el cap, el peu)		
Penjar (una pilota)		
Pujar i baixar (moure's en atac o en defensa sobre el camp)		
Continuar		
Rematar		
Sortir (el porter)		
Xiular (l'àrbitre)		
Canviar, canvi de joc		
Obrir, obertura		
Centrar, centrada		
Controlar, control		
Pressionar, pressió		
Recuperar, recuperació		

COS DE LA INVESTIGACIÓ

1. Ràdio Barcelona, 5 de setembre de 1976: Barça - Las Palmas. Primera jornada de Lliga (4-0)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Formar (l'alineació): "pel Barça formen..."	Vestimenta	Un pam de terreny
Recollir ("pel Barça recull Ramos")	Porta (per porteria)	Ratlla de mig camp
Tirar (per xutar)	L'esfèric (en masculí)	Ratlla mitjanera
Marcar (defensar)	Bombada (una centrada, una pilota)	Ratlla mitjana
Cercar (un company)	Tarja blanca	Ratlla lateral del camp
Aixecar el cap	Jutges de banda	Cantó (alternat amb banda)
Burlar (en el sentit d'esquivar un contrari)	Falta greu	El fons del camp
Rebre una escomesa ("Ramos ha rebut una escomesa fortíssima")	Golàs	En un pam de terreny
Llançar (una passada)	Cuiro (per pilota)	Prop dels dominis de
Llençar ("Martín llença cap a Brindisi")	Castanya (xut fort)	Extrem esquerrà → extrem esquerre (autocorrecció)
Entomar ("Carnevali ha entomat la pilota amb la punta dels dits")	Boca de gol	Banderí de córner
Portar (la pilota)	Tret (per xut)	
Picar (assenyalar una falta)	Puntada (per xut)	
Aprofundir	A porta buida	
Connectar un xut	La creuera (l'escaire de la porteria)	
Clavar la pilota a la xarxa		
Tirar cap endavant		
Fer-se amb la pilota		
Estavellar		
Afusellar (un gol)		

ANGLICISMES	COL·LOQUIALISMES	BARBARISMES
<i>Kick off</i> (servei inicial)	“Quina espifiada!”	“Va a començar el partit”
<i>Linesmen</i>	“Aviam com acaba això”	<i>L'àrbit</i>
<i>Òrsai</i> (amb o tònica i oberta)	“D’una manera bastant estúpida”	Davanter centr[u]
<i>Pressing</i>	“És increïble aquest home!”	Treure (en el sentit incorrecte de ‘prendre la pilota a un rival’)
	“Això pot ser gol... compte, compte, compte, compte!”	“No té que tenir transcendència”
	“En Cruyff ha fotut un golàs!”	<i>Quebrar</i> (“ha quebrat el porter”)
	“Ha fet primer de tot una finta i <i>en cabat, pumba!</i> ”	<i>Pase</i> (per passada)
		“Falten men[u]s de 60 segons”

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

D’entrada, cal recalcar que d’aquesta primera transmissió en català només se’n conserven diversos fragments que sumen un total d’uns 18 minuts de narració, i, per tant, no es poden extreure les mateixes conclusions que si es tractés del partit sencer. Tot i això, la varietat de formes i expressions és elevada en tots els camps lingüístics.

Crida l’atenció la variabilitat en les formes verbals utilitzades per descriure l’evolució del joc. A més de les formes consolidades, Puyal alterna verbs característics com ‘aprofundir’, ‘cercar’, ‘portar’, ‘recollir’, ‘entomar’, ‘burlar’, ‘marcar’ (en el sentit de defensar), ‘endarrerir’, ‘picar’ (en el sentit d’assenyalar l’àrbitre una falta), ‘afusellar’ o ‘llençar’/‘llançar’. Pel que fa concretament a aquestes dues darreres formes, cadascuna apareix una sola vegada i en el sentit d’enviar la pilota cap a un company, no en el sentit que recull el Diccionari de Futbol del Termcat (“posar la pilota en joc”). A més, el diccionari no admet en cap cas la forma ‘llençar’.

D’altra banda, també cal remarcar l’alternança en termes específics com ‘porta’ i ‘porteria’ (porteria és més habitual), ‘tret’ i ‘puntada’ (com a sinònims de xut) o ‘banda’ i ‘cantó’. En aquest últim cas, ‘banda’ s’usa més per referir-se al límit del terreny de joc i ‘cantó’ com a zona del camp, tal com demostra la frase “a la vora de la banda d’aquell cantó”. Pel que fa a les línies del camp, observem preferència per ‘ratlla’ enlloc de ‘línia’, acompanyada d’adjectius diversos (mitjana, mitjanera, lateral).

Altres formes terminològiques característiques a destacar són: ‘vestimenta’, ‘esfèric’ (en masculí), ‘escomesa’, ‘castanya’, ‘creuera’ (per ‘escaire’) i ‘cuiro’ (forma acceptada però que remet de manera evident al *cuero* castellà com a sinònim de pilota). També observem una autocorrecció immediata del propi Puyal a l’hora de decantar-se per ‘extrem esquerre’ enlloc d’‘extrem esquerrà’, ja que la primera forma es refereix a la posició del jugador i la segona faria referència a la seva cama dominant.

Pel que fa als anglicismes, destaquem la presència de *kick off* per expressar el servei inicial del partit (“l’àrbitre acaba de sortejar qui deu fer el *kick off*”); *linesmen* pels jutges de banda; *pressing* enlloc de pressió (“aguantant el *pressing* de l’equip canari”); i la pronúncia de *òrsai*, amb la o tònica i oberta.

La presència de barbarismes és elevada a causa de la forta influència del castellà en els primers anys de transmissions en català, tant a nivell morfològic (*pase*) com fonètic (*men[u]s*) i sintàctic (*té que tenir*). Malgrat que les formes habituals en el discurs són correctes, en moments puntuals s’escapen algunes expressions pròpies de la interferència castellana com són totes les recollides a la taula anterior.

Per contra, cal fer menció de la riquesa de llenguatge que demostra Puyal més enllà de la terminologia futbolística, amb verbs i expressions genuïnes com ‘entorpir’, ‘guaitar’, ‘abastir’ (“abastir el quart gol”), ‘joc ensopit’ o “ha mort la pilota que venia molt viva”. En aquest procés d’adaptació al discurs en català, trobem dos casos de sobre-correcció: l’ús incorrecte de l’adverbi darrerament com a sinònim de finalment (“darrerament no ha pogut rematar”, “la pilota darrerament surt fora del camp”) i la forma *tarja* enlloc de ‘targeta’. En aquest cas, i a tall d’anècdota, crida l’atenció el color de la targeta en qüestió (‘tarja blanca’), que remet al futbol d’un altre temps.⁵

D’altra banda, també hi ha una alta presència d’expressions col·loquials que denoten un to proper i una alta intensitat en la implicació del narrador amb el partit. Les formes recollides a la taula anterior inclouen per exemple exclamacions, llenguatge popular o estructures pròpies de l’oralitat espontània com les onomatopeies.

Un últim aspecte lingüístic a destacar d’aquesta transmissió és la utilització habitual d’articles determinats davant els noms dels jugadors. Aquesta circumstància no es produeix amb tots els noms, però sí que sembla especialment recurrent amb els jugadors de casa, com per exemple: ‘l’Asensi’, ‘l’Hernández’ o ‘en Fèlix’.

---

⁵ La targeta blanca es va utilitzar al futbol espanyol durant 5 anys entre 1971 i 1976. Era l’equivalent de l’actual targeta groga, tal com explica Ernesto González a <http://www.cihefe.es/cuadernosdefutbol/2016/03/la-tarjeta-blanca-en-el-futbol-espanol>

Resulta especialment reveladora la descripció del quart gol del Barça, en què Puyal concentra una bona mostra de la seva riquesa lingüística i algunes de les expressions més característiques que hem comentat fins ara:

“En Cruyff ha fotut un golàs, una castanya impressionant d'en Cruyff, amb una elegància, amb una categoria, sense despentinar-se com aquell qui diu. Ha quebrat el porter, en Carnevali ha picat, se n’ha anat cap un cantó, i aleshores en Cruyff amb la part exterior del peu ha connectat un xut, una canonada, clavant la pilota a la xarxa de Carnevali”

2. Ràdio Barcelona, 7 de juny de 1978: Brasil - Espanya. Fase de grups del Mundial d'Argentina (0-0)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Rebutjar	Puntada (cop a un jugador)	Ratlla/línia de mitjos
Marcar falta (assenyalar-la)	Rebuig (refús no)	Ratlla de mig camp/de fons
Buscar l'ajut d'un company	Al primer toc	Ratlla frontal de l'àrea
Endur-se la pilota	De taló	Punt frontal de l'àrea
Sortir en fals (el porter)	Fora de porta	La lateral de l'àrea
Atrapar (el porter)	Plantejament defensiu	Centre del camp
Sortir amb pilota controlada	Posició de remat/de xut	Cantó (més utilitzat que banda)
Anar al remat	Jutge de la FIFA	Punta (com a sinònim de davanter i com a zona del camp)
Driblar	Quart àrbitre	Mig volant dret
Provar de centrar	Bot neutre	Posició d'interior esquerre
Fer jugada d'extrem	Profunditat en atac	Posició d'extrem
Buscar posició de xut	Marcatge	El mig camp de Brasil/d'Espanya (els jugadors que el formen)
Amonestar	Pilota rasa	
Fer una paret	L'esfèrica	
Rebre l'escomesa	Angle de xut	Zona defensiva
Demandar distància a la barrera		Camp propi
		Bandera esquerra (del córner)

ANGLICISMES	COL·LOQUIALISMES	BARBARISMES
<i>Out</i> <i>Kick</i> (Sortir de <i>kick</i> , servir el <i>kick</i>) <i>Línier</i> (amb la tònica a la primera síl·laba)	“No hi ha color” “Sort que Leal estava a l’aguait” “Que es deixi de punyetes Juanito i jugui la pilota tranquil·lament!” “Sant Antoni, Sant Antoni!” (per l’errada d’un jugador) “Juanito no trempa! No vibra!”	<i>Brasilenys</i> (alternat indistintament amb la forma correcta brasilers) <i>Ventatge</i> per / tota la <i>ventatge</i> (en femení) “El <i>fi</i> de la primera part” (en masculí) “L’equip espanyol <i>consegueixi</i> assolir”

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

En primer lloc, en aquesta transmissió s’observa un manteniment de la varietat d’usos verbals, a la qual s’afegeix un ampli espectre de perífrasis per precisar l’evolució del joc o els conceptes tàctics de manera més concreta. En són exemples: ‘fer jugada d’extrem’, ‘fer una paret’, ‘buscar posició de xut’, ‘anar al remat’, ‘sortir amb pilota controlada’, ‘sortir en fals’, ‘demandar distància’ o ‘tenir profunditat en atac’. Aquest tipus de fórmules es construeixen sovint a partir de la metàfora i permeten una descripció més acurada i rica de les jugades. Un altre exemple d’això és l’expressió ‘motor de l’equip’ (“Dirceu és el motor de l’equip de Brasil”)

A nivell verbal, s’observa l’aparició de formes com driblar, amonestar, atrapar o marcar (en el sentit d’assenyalar una falta l’àrbitre, alternat amb picar). També destaca l’alternança entre refusar i rebutjar, tot i que com a substantiu Puyal prefereix sempre rebuig i no refús. Per l’acció de rematar s’utilitza la forma no normativa ‘remat’.

A nivell terminològic també s’identifiquen conceptes futbolístics que aporten precisió tècnica a la narració, com per exemple ‘al primer toc’, ‘angle de xut’, ‘bot neutre’, ‘de taló’, ‘quart àrbitre’, ‘mig volant dret’, ‘posició d’interior’ o ‘camp propi’. Pel que fa a la localització del joc, destaca l’ús de ‘punta’ com a sinònim de davanter i també per referir-se a la zona ofensiva del camp, sobretot per les bandes. Es manté la preferència per ‘ratlla’ abans que ‘línia’ i el domini de ‘cantó’ per sobre de ‘banda’.

Pel que fa als anglicismes, apareix la forma *kick* alternada amb l’equivalent català ‘fora de porta’ (“la pilota surt de *kick*”, “Leal servirà el *kick*”). També apareix *out* com a sinònim de ‘fora de banda’, molt més utilitzat en tot tipus de construccions que no pas la forma catalana. Cal remarcar aquí que predomina la fórmula verbal “servir l’*out*” però que també es fa servir “picar l’*out*”, malgrat que es faci amb les

mans i no amb els peus. A més, els àrbitres assistents són en aquest cas *líniers* i no *linesmen* com en la transmissió anterior.

Es manté una presència notable d'expressions col·loquials i exclamacions, tal com veiem als exemples de la taula anterior. La implicació emocional del narrador amb el partit és molt alta i fins i tot Puyal parla en primera persona de l'equip d'Espanya ("hem tingut sort", "una victòria ens serviria de molt"). On sí que es demostra un cert allunyament dels protagonistes és en la pèrdua de l'article davant dels noms dels jugadors, excepte en algun cas puntual concentrat sobretot en els comentaris de la mitja part del partit.

Per últim, s'identifiquen de nou alguns barbarismes fruit de la interferència del castellà en el llenguatge oral improvisat, com per exemple *brasilenys*, *ventatge* (en femení) o *el fi* (enlloc de la fi). L'única errada que es repeteix sovint i que s'alterna amb la forma correcta és *brasilenys*. Podem apuntar també que l'únic comentarista present a la transmissió a banda de Puyal, Alex Botines, sí que demostra un nivell d'influència del castellà més elevat en les seves escasses intervencions, amb expressions com "No estan per *pamplines*", "*derriben* el contrari", '*desgarrament* muscular' o '*pilota suelta*'.

Puyal sí que comet en diverses ocasions una incorrecció de tipus sintàctic com és l'ús del gerundi en sentit de conseqüència: "anant a parar la pilota", "provocant així", "tocant amb el braç". Tot i aquest aspecte concret, la cura pel llenguatge i la riquesa del vocabulari queda demostrada de nou, a risc de caure puntualment en construccions un pèl enrevessades com ara: "Leao ha dominat per alt aquesta situació, per la que Santillana tampoc hi podia lluitar, raó per la qual no hi ha saltat".

3. Ràdio Barcelona, 3 de març de 1985. València - Barça. Partit de Lliga (2-5)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Driblar	Servei curt (per passada)	Punta esquerra/dreta (zona)
Afusellar (un gol)	Remat i rematada	Puntes (davanters)
Esmunyir-se	Escapolida (“Rojo fa una bona escapolida”)	Zona ampla del terreny de joc
Encalçar (“encalçat per dos contraris”)	Passada de la mort	Zona de mitjos
Atrapar (el porter)	Marcatge	La ratlla del mig del camp
Buscar la col·laboració de	Tret (per xut)	La ratlla de gol
Escapolir-se de l'escomesa	Ziga-zaga curta	L'eix
Plantar la pilota (el porter)	Arran del pal	Zona de ningú
Fer efectiu el servei de la falta	Esfèrica	Situació de lliure avançat
Escurçar distàncies	Una passada a sí mateix (enlloc d'autopassada)	Marcador (defensa)
	Centrada inicial	
	Penetració (individual/en profunditat/per la banda)	
	A la mitja volta	
	Cassoleta (per vaselina)	
	Desmarcada	

ANGLICISMES	COL·LOQUIALISMES	BARBARISMES
<i>Kick</i> (fora de <i>kick</i> , servei de <i>kick</i>)	“Amb Schuster no s’hi val a badar”	Cop de cap <i>atemperat</i>
<i>Hems</i> (per mans)	“Que bonic! Que bonic!”	<i>A les darreries</i> del partit
<i>Out</i>	“Dóna gust treballar d’aquesta manera!”	
<i>Orsai</i> (o àtona pronunciada [u])	“Quin partit senyors, quin partit!”	
<i>Línier</i>	“ <i>Golarro, golarro, golarro!</i> ”	
	“Com xalem amics, com xalem!”	
	“Quin gust, quin gust!”	

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

Aquesta transmissió de l'any 1985 és una de les últimes que Joaquim Maria Puyal va fer per a Ràdio Barcelona abans de marxar a Catalunya Ràdio. S'hi mantenen una gran part de les expressions i verbs que ja identificàvem en les narracions anteriors, però val la pena fixar-se en alguns aspectes concrets.

D'una banda, observem de nou una gran varietat de formes verbals per descriure les accions del partit, algunes de tant genuïnes com 'esmunyir-se', 'encaçar' (sinònim de perseguir), 'escurçar distàncies', 'fer efectiu el servei d'una falta' o el característic 'escapolir-se de l'escomesa'. Una de les expressions més repetides en aquest cas és 'buscar la col·laboració' (d'un company), enlloc d'alternatives més simples com 'jugar' o 'combinar'. Es consoliden verbs com 'driblar' i 'afusellar' ("ha afusellat el primer gol del partit").

Pel que fa al lèxic, destaquem l'aparició de 'rematada', que comença a substituir la forma no normativa 'remat', tot i que en l'alternança predomina aquesta última. També trobem sovint l'expressió 'servei curt' –per referir-se a una passada entre companys d'equip– i la forma 'tret' com a sinònim de xut. Apareixen nous conceptes tècnics com 'passada de la mort', 'a la mitja volta', 'cassoleta' (per vaselina), 'desmarcada', 'ziga-zaga', 'penetració' (individual, en profunditat, per la banda). En molts casos, torna a ser la metàfora el principal procediment de creació de noves expressions.

En la terminologia per definir les zones del camp i les demarcacions dels jugadors, es manté la doble significació a 'punta' i es manté també la preferència de 'ratlla' abans que 'línia'. En canvi, identifiquem formes innovadores com 'zona ampla del terreny de joc', 'zona de ningú', 'situació de lliure avançat' o 'marcador' (jugador que defensa un altre de prop).

Quant a la presència d'anglicismes, en aquesta transmissió en mantenen l'*out*, el *kick* i es consolida la forma *líniar* pronunciat com a paraula plana i amb la [e] tancada. A més, apareix *hems* com a sinònim de mans ("l'àrbitre marca *hems* contra el Barcelona") i la pronúncia d'*orsai* es consolida amb la o àtona pronunciada [u]. Cal mencionar en aquest apartat la desaparició de l'anglicisme *kick off* –utilitzat en transmissions anteriors– i la seva substitució per la forma catalana 'centrada inicial'.

Identifiquem alguns barbarismes de manera molt puntual com per exemple 'cop de cap *atemperat*' (interferència del castellà *templado*) o l'expressió '*a les darreries* del partit', que en català correcte seria 'a la darrera'.

A mig camí entre el barbarisme i el que podríem titllar de forma col·loquial, Puyal utilitza el *golarro* –acabat amb una o àtona pronunciada [u]– per referir-se a un gran gol. La majoria d'expressions col·loquials restants són fruit sobretot de l'emoció del partit i de la gran implicació del narrador amb el que està vivint. Algunes com 'xalar' o 'no s'hi val a badar' denoten riquesa i genuïtat en l'ús de la

llengua catalana, fet que també observem en construccions com: “Ha enviat amb molta picardia un cop de cap fluix, suau, *atemperat*, bombat”; “Sensacional, meravellós, extraordinari gol de Schuster”; “El Barça ha tingut la capacitat de resposta que ja va palesar a Saragossa”; “És realment jugar amb el vent de popa i el Sant de cara”.

Podem constatar la pèrdua de l'article davant dels noms dels jugadors, ja que només apareix una vegada en l'expressió “el gol *del* Marcos”, però és evident la preferència constant per dir els noms sense article. D'altra banda, sobta la quantitat de vegades en què Puyal diu el resultat del partit sense tenir en compte quin equip juga a casa i quin a fora. El partit es juga al camp del València i, per tant, el seu nombre de gols s'hauria de dir en primer lloc. Però Puyal no sembla tenir cap inconvenient en dir habitualment el resultat al revés: “el Barça guanya 3 a 1”, “el València s'ha avançat 0-1”.

I, per últim, identifiquem de nou una expressió curiosa que ens remet a un futbol d'un altre temps. Si en la transmissió del 1976 els jugadors veien targeta blanca enlloc de groga, aquesta narració del 1985 ens recorda com en aquella època els equips acumulaven punts positius i punts negatius a la classificació, segons el resultat del partit: “El Betis té tres negatius, si avui el Betis perd es col·loca amb 5 negatius”; “L'Hèrcules rebaixaria el seu compte de negatius a cinc”; “El Barça assolirà 16 positius”.

4. Catalunya Ràdio, 20 de maig de 1992. Barça - Sampdoria. Final de la Copa d'Europa (1-0)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Fer la centrada inicial	L'esfèrica	La zona de mitjos
Dominar (la pilota, el partit)	Aglomeració de jugadors	La zona ampla
Pivotar, intentar una pivotació	Demarcació (de xut, ofensiva, defensiva...)	La punta dreta/esquerra
Marejar la pilota/un rival	Cacau, canonada	El mig camp
Plantar la pilota	Refús defensiu	L'extrem dret/esquerre
Fer botar la pilota	Cop de taló	El jugador lliure de la defensa, el lliure
Marcar una falta (l'àrbitre)	Pressió	Zona d'atac
Lluir-se (el porter)	La barrera	La mitja lluna
Crear dificultats	Pilota tancada	L'eix de l'atac/de la defensa
Col·laborar, buscar la col·laboració	Mitja volta	La frontal de la gran
Posar en joc (la pilota)	L'afecció	Zona de rematada
Passar (la pilota)	Intervenció de mèrit (del porter)	L'àrea petita, el lateral de la petita
Desmarcar-se	Posició correcta	El lateral ("pujar pel lateral", sinònim de banda)
Triangular	Lliure de marcatge	Marcador (defensa)
Superar (algú, un marcatge)	Cessió, cessió defensiva, cessió curta	Línia d'atac, de defensa (en canvi, no diu línia de mitjos)
Ser entrat amb falta, ser enganxat per darrere	Triangulació	El límit de l'àrea / del terreny de joc
Esmunyir-se	Pujada	El segon lateral de l'àrea
Tancar espais	Jugada individual	El segon pal
Retallar	Falta d'atac (no 'en atac')	
Contraatacar	Assistència	
Portar la iniciativa del partit	Desplaçament	
Estavellar-se (al pal)	Un túnel	
Complicar-se la vida	Oportunitat de gol	
Penjar pilota a l'olla	Retallada	
Forçar una falta	Cop de peu (per xut)	
Tirar cap endavant	Penetració	
Demandar distància	L'arrel del pal	
Congelar la pilota	Córner obert/tancat	

Entretener la pilota	Meta (Antoni Bassas)	
Buscar lateralment	Retenció de pilota (falta)	
Bombar pilotes	Temps de descompte	

ANGLICISMES	COL·LOQUIALISMES	BARBARISMES
<i>Out</i>	"El partit a fe de Déu que ha entrat en una fase emocionant"	
Servei de <i>kick</i> , fora de <i>kick</i>	"Aquest que té la pilota és Vialli"	
<i>Orsai</i>	"Tot el camp de Wembley és un clam! Barça, Barça!"	
<i>Linesman</i> (Antoni Bassas)	"No ha arribat a tocar el pal de miracle!"	
<i>Línier</i>	"Això de Koeman era una canonada!"	
<i>Flèquic</i> directe	"La pujada d'aquesta autèntica màquina que és Lombardo"	
<i>Hems</i>		

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

Aquesta transmissió correspon a la final de la Copa d'Europa que va disputar el FC Barcelona l'any 1992 contra la Sampdoria. De les que conformen el corpus de l'anàlisi, aquesta és la primera que Joaquim Maria Puyal va fer per Catalunya Ràdio.

El primer que cal destacar és, novament, una presència cada cop més abundant i variada d'expressions verbals per definir l'evolució del joc. Els conceptes tàctics i tècnics comencen a fer-se habituals dins el llenguatge utilitzat a la transmissió, amb formes com: 'pivotar' o 'intentar una pivotació', 'tancar espais', 'desmarcar-se', 'triangular' o 'triangulació', 'contraatacar', 'portar la iniciativa del partit', 'forçar una falta' o 'dominar la pilota'. La riquesa i l'alternança entre diverses maneres d'explicar les accions és elevada i apareixen expressions amb un component connotatiu i sovint d'origen metafòric. Per exemple: 'bombar pilotes', 'penjar pilota a l'olla', 'demanar distància', 'posar en dificultats', 'lluir-se', 'marejar el rival' o 'marejar/entretener/congelar la pilota'.

La terminologia es fa més extensa i més precisa, alhora que es van consolidant determinades formes habituals com 'esfèrica', 'cop de taló', 'jugada individual', 'marcador', 'barrera' o 'penetració'. D'altra banda, apareixen nous conceptes com 'aglomeració de jugadors', 'intervenció de mèrit' (referit sempre al porter), 'falta d'atac', 'pilota tancada', 'córner tancat/obert', 'temps de descompte' o 'túnel'. En altres casos es tracta de sinònims o formes variables respecte el que s'havia observat amb anterioritat, com ara 'retallar' i 'driblar', 'col·laborar' i 'passar', 'ser

entrat' o 'ser enganxat', 'marcar' o 'picar' una falta, etc. En aquest sentit, destaca l'ús habitual de 'cessió', 'desplaçament' i 'assistència' com a sinònims de passada i la preferència de 'refús' enlloc de 'rebuig'. Antoni Bassas, que fa comentaris a peu de camp, fa servir en una ocasió puntual la paraula 'meta' com a sinònim de porteria. Tot i el paral·lelisme evident amb el mot castellà, 'meta' és una forma recollida al Termcat igual que 'porta'.

Pel que fa al terreny de joc i les posicions dels futbolistes, destaca la desaparició de 'cantó' com a recurs habitual i també de 'ratlla', substituïda segons el context per 'línia', 'límit' o 'lateral'. Per contra, abunda la paraula 'zona' acompanyada de diversos adjectius per situar l'acció del joc i es consoliden formes com 'eix de l'atac/de la defensa' o 'àrea petita/àrea gran'. Cal mencionar la desaparició del significat de 'punta' per referir-se als davanters –sí que es manté l'ús constant com a zona ofensiva del camp– i també la diferència entre 'el mig camp' i 'el mig del camp'. La primera expressió es refereix a la línia de jugadors migcampistes ("recupera el mig camp barcelonista") i la segona a la zona del terreny de joc ("el Barça marejant la pilota al mig del camp"). D'altra banda, apareixen nous elements posicionals interessants com 'el lliure', 'el segon pal' o 'la mitja lluna'.

De l'anàlisi dels anglicismes podem constatar, d'una banda, la consolidació i presència constant a la narració dels ja coneguts *out*, *kick*, *hems*, *orsai* i *linier*. D'altra banda, cal fer esment de la forma *linesman*, utilitzada per Antoni Bassas en els seus comentaris enlloc de *linier*. Aquest fet concret és representatiu d'una etapa en què encara estava en evolució la terminologia futbolística i en concret l'adaptació dels anglicismes. També cal ressaltar l'aparició de *flèquic* directe, si bé en aquest cas Puyal alterna l'anglicisme amb la forma catalana 'falta'.

Pel que fa al llenguatge col·loquial, cal dir que es nota una evolució cap a una construcció del discurs més curosa. Es mantenen trets del llenguatge oral espontani i les exclamacions són habituals, però les expressions de caire popular són més contingudes i la transmissió d'emotivitat més controlada, tal com es pot comprovar amb les formes recollides a la taula anterior –i per oposició a d'altres anteriors.

Una altra prova d'aquesta atenció creixent al llenguatge emprat és justament l'absència de barbarismes i incorreccions flagrants en el lèxic. Valgui com a exemple l'ús correcte de l'adjectiu 'brasiler' en tots els casos que Puyal es refereix a algun jugador d'aquesta nacionalitat. Com hem vist, en la transmissió del 1978 tendia sovint a caure en la forma incorrecta *brasileny*, i això ja no succeeix. La riquesa lingüística queda de nou reflectida en construccions genuïnes com: "el Sol ja no cau sobre l'àrea de Zubizarreta, que perdrà d'aquesta manera un enemic més en la seva funció de defensar la integritat de la porteria del Barcelona" o "cridòria impressionant de la gernació blaugrana i genovesa".

5. Catalunya Ràdio, 12 de març de 1997. Barça - Atlètic de Madrid. Tornada dels quarts de final de la Copa del Rei (5-4)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Fer la distribució (del joc)	Assistència	Posicions defensives
Agafar la diagonal	Cessió incorrecta	La línia d'atac
Penjar pilota a l'olla	Refús, refús defensiu	La mitja lluna
Estar perfectament situat (el porter)	Desmarcada	L'espai esquerre del mig del camp
Marcar falta (l'àrbitre)	Equip matalasser	Límit de l'àrea/del terreny de joc
Atrapar (el porter)	L'esfèrica	El lateral, l'altre lateral
Aprofitar el regal (d'un rival)	Cridòria a la graderia	Camp propi
Deixar anar el braç	A la mitja volta	Central marcador/central lliure
Posar en joc	Triangulació	L'eix de la defensa/de l'atac
Picar (assenyalar una falta l'àrbitre)	Torre (sinònim jugador alt)	La banda dreta de la zona de mitjos
Encarar	Falta en atac	Límit del terreny de joc
Desplaçar (la pilota)	(Xutar) 'tal com ve'	Punta (sinònim de davanter)
(Pujar/córrer) com una bala	Centrada-xut	La ratlla del mig del camp
Ser enganxat per darrere	Jugada assajada	Zona d'atac
Capgirar l'eliminatória	En dos temps (refusar)	El sector dret de la seva línia atacant"
Engaltar	Parabòlic (un xut)	La mitja punta
Jugar amb la dextral, jugar a la trompada	L'afecció	Canvi de cantó
Jugar aculat	Canonada	Un mig camp més creatiu
Fer jugada d'extrem	Per l'escaire	
Agafar la pilota amb safata	Partit d'infart	
Salvar (el porter)	Rampa (muscular)	
Fer-ho malament a morir	De cop al bot	
Enviar una pilota als núvols	Aglomeració	
Ensorrar-se l'estadi		

ANGLICISMES	COL-LOQUIALISMES	BARBARISMES
<i>Out</i>	“Ep! Això és falta!”	
<i>Línier</i>	“Baía que s’ho hauria de tornar a fer mirar, Déu n’hi do”	
<i>Flèquic</i>	“És un desgavell absolut”	
<i>Flèquic indirecte</i>	“Aquesta nit serà un daltabaix a l’estadi”	
<i>Hems</i>	“Ep ep ep! Targeta targeta targeta! Això és targeta! Oh! No ha marcat ni falta! No pot ser! No pot ser!”	
<i>Orsai</i>	“És que és increïble, home! López és el destraler número 1 del <i>Reino!</i> ”	
	“Quin partit mare meva, quin partit mare meva!”	
	“És un partit per treure’t l’estrès, la <i>depre</i> ”	
	“M’és igual! Oi que no és gol? Doncs m’és igual!”	
	“Però home però no hi ha dret! No hi ha dret!”	
	“Comences a remuntar i <i>nyaca!</i> ”	
	“Tots els cardòlegs de Barcelona que obrin la consulta, que aquesta nit no sortirem vius d’aquí!”	
	“L’àrbitre ha perdut les targetes, ha perdut els papers i ha perdut la vergonya!”	
	“L’Atlètic de Madrid fent el numeret abans de venir, amb el bocamoll del Gil dient que no venia, després <i>rajant-se...</i> ”	

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

Aquesta transmissió correspon a un partit de Copa del Rei de l’any 1997 marcat per l’evolució del marcador, ja que a la mitja part l’Atlètic de Madrid guanyava per 0-3 al Camp Nou i el Barça va aconseguir remuntar durant la segona part. És el partit del famós “Pizzi sos macanudo”, que va cantar Puyal després de l’últim gol del Barça. L’emoció del resultat queda palesa en l’estil de la transmissió, sobretot per l’alt component emocional incorporat al discurs.

Altra vegada, segueixen apareixent noves construccions verbals per descriure el joc. Per exemple: ‘agafar la diagonal’, ‘aprofitar el regal’, ‘deixar anar el braç’, ‘encarar’ (un rival), ‘engaltar’ (un xut), ‘córrer/pujar com una bala’, ‘capgirar l’eliminatòria’, ‘jugar amb la dextra’ o ‘a la trompada’, ‘jugar aculat’, ‘agafar la pilota amb safata’, ‘enviar una pilota als núvols’ o ‘ensorrar-se l’estadi’. En general, són expressions que incorporen certa valoració o component connotatiu, tendència que es repeteix i s’incrementa a cada transmissió analitzada.

Pel que fa als conceptes tècnics, destaquen formes noves com ara: ‘centrada-xut’, ‘jugada assajada’, ‘en dos temps’ (un refús del porter), ‘tal com ve’ (al primer toc), ‘rampa’ (molèsties musculars), ‘per l’escaire’, ‘parabòlic’ (tipus de xut), ‘falta en atac’ (i no ‘falta d’atac’ com en la darrera transmissió) o ‘de cop al bot’ (el que en castellà es coneix com *bote pronto*). També se’n consoliden altres com ‘desmarcada’, ‘canonada’, ‘triangulació’, ‘aglomeració’, ‘a la mitja volta’ o ‘esfèrica’.

Puyal utilitza ‘torre’ per referir-se als jugadors alts, d’una manera un punt pejorativa, i torna a aparèixer el concepte tàctic ‘lliure’, aquesta vegada acompanyant a ‘central’, especialment per oposició al ‘central marcador’. També es recupera puntualment l’ús de ‘cantó’ per referir-se a la banda i l’ús de ‘punta’ com a sinònim de davanter (“davant tres puntes autèntiques”). Sorgeix la forma ‘camp propi’ i es mantenen formes habituals com ‘l’eix de l’atac/de la defensa’, ‘mitja punta’, ‘lateral’, ‘línia d’atac’ o ‘la mitja lluna’.

Pel que fa als anglicismes, és especialment interessant la consolidació definitiva de la forma *línier* (i no *linesman*) i l’ús sovintejat de *flèquic* o ‘*flèquic* indirecte’ per referir-se a les faltes. Un exemple molt significatiu de la precisió i varietat en la terminologia utilitzada per Puyal és la descripció del tercer gol del Barça:

“Figo, després del refús defensiu al flèquic picat per Guardiola, a la mitja volta des de la mitja lluna, ha engaltat amb el peu dret una canonada creuada que ha entrat per l’escaire a la dreta de la porteria de Molina”

En relació a les expressions col·loquials, cal destacar l’abundància d’exclamacions i la presència d’una alta emotivitat en molts moments de la narració, fruit de la intensitat del partit. De totes les transmissions analitzades, aquesta és on Puyal demostra una implicació més gran amb el que està passant damunt la gespa i amb els protagonistes del joc, fins al punt d’interpel·lar-los sovint de manera directa: “Bravo Hristo, bravo!”, “A la dreta tens a Figo!”, “Bé noi bé!”, “Bé nano bé!” “Vinga que encara és viva!”, “Nooo! Que no em tregui més centrals per favor!”.

Les expressions recollides a la taula anterior són alguns dels exemples del llenguatge exclamatiu i emocional que aporten un caràcter més proper a la transmissió, amb formes col·loquials com *depre*, *nyaca*, ‘fer el numeret’ o *Reino* (utilitzat expressament en castellà amb intenció connotativa). En l’última expressió recollida a la taula identifiquem, a més, l’únic barbarisme detectat a la narració: l’ús del verb castellà *rajarse*, enlloc de l’alternativa catalana ‘desdir-se’). Això demostra de nou l’atenció dedicada a utilitzar un llenguatge correcte i allunyar-se de les interferències del castellà.

L’emotivitat i l’abundància d’exclamacions no impedeix a Puyal mantenir la seva característica riquesa de llenguatge i el recurs a la sinonímia amb construccions com:

“L’esfèrica, després de ser servida cap a la punta dreta, ha estat centrada des del límit de l’àrea amb molt d’encert”

“Aquelles jugades per les quals fa falta la tècnica, la rapidesa, la inspiració, la precisió, la intuïció, la genialitat”

“Blanc està està a terra de boca terrosa”

“Robson decideix donar un gir copernicà a la seva concepció”

“Tot i la crua realitat de les evidències, hem de mantenir un punt d’esperança

“És un partit vibrant, és un partit emocionant i aquest principi de la segona part és elèctric”

“El Barça guanya moral, el Barça guanya crèdit, el Barça guanya ànim des de la graderia. El Barça perd, però, al marcador”

“Està més engreixat, més crescut, més enfortit, més raonat, més argumentat que mai”

“Ens fa falta un gol, just un gol, només un gol, res més que un gol”

“Un Barça defensiu, un Barça tosc, Barça brut, un Barça destraler”

Com a última consideració a nivell lingüístic, cal fer esment d’una peculiaritat en la pronúncia d’alguns noms estrangers. Puyal fa posar un èmfasi especial en pronunciar ‘Figo’ i ‘Ronaldo’ amb [u] final, cosa que no sempre fan la resta de col·laboradors de la transmissió. També sobta que en determinats moments es refereixi a Ronaldo com Ronaldinho (també amb [u] final), fet que segurament respon a una tria estilística.

6. RAC 1, 16 de març de 2002. Barça - Reial Madrid. Partit de Lliga (1-1)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Connectar (amb un company)	Desplaçament	La parcel·la madridista
Blocar la pilota (el porter)	Cessió, cessió curta	El rectangle de joc
Despenjar la pilota	Entre línies (passada, rebre, jugar)	La línia de tres quarts
Ser murri	Canvi d'orientació del joc	La posició de mitja punta
Ser expeditiu	Rebuig (enloc de refús)	La mitja lluna
Progressar	Bimba	El semicercle de l'àrea
Doblar (un company)	Passada de la mort	La línia de fons
Pentinar la pilota	Autopassada	El vèrtex de l'àrea
Guanyar l'esquena	Passada vertical	Àrea de càstig
Enviar la pilota a la primera graderia	Pilota dividida	Migcampista recuperador
Treure-se-la de sobre	Teva-meva	Mig del camp (la zona i també els jugadors)
Treure el joc des del darrere	Pilotada	El banderó de córner
Engaltar	Misto	
Anar entre els tres pals	Cavalcada	
Ensumar-la (el porter)	De talonet	
Estar com una moto (un jugador)	De primeres/tal com ve/ al primer toc	
Cedir la pilota	Tanca	
Regalar un gol	Barret	
Embotellar (el rival)	Retall	
Guanyar la línia de fons	Passada de cullera	
Fer aigües	Volea	
	Vaselina	
	Tisora d'esquena a la porteria	
	Pilota bombada	
	Canonada	
	Gardela	
	Bot neutral	

ANGLICISMES	COL·LOQUIALISMES	BARBARISMES
<i>Fair play</i>	<p>“La pilota anava toveta però se l’ha menjat amb patates fregides César”</p> <p>“Fa més d’un mes que no fot un gol”</p> <p>“No home, no!” (a l’àrbitre)</p> <p>“Esteu vius? Mare meva!”</p> <p>“Aquest partit ja m’agrada més!”</p> <p>“Rochembach engega a dida l’àrbitre”</p> <p>“El públic se n’en fum perquè ens ha regalat un gol”</p>	<p>Enganxat a la <i>cal</i></p> <p>“Ja n’ha <i>enxufat</i> més d’una des d’aquí”</p> <p>“Tornem-hi que ara estem <i>apretant</i>”</p> <p>“Que <i>raro</i> veure Fernando Hierro protestant”</p>

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

RAC 1 inicia les emissions l’any 2000 i comença les narracions regulars dels partits del Barça a partir de la temporada 2000/2001⁶. Aquesta transmissió forma part, doncs, de la segona temporada de Joan Maria Pou com a narrador principal d’“El Barça juga a RAC 1”. Tot i que la majoria de les formes recollides en aquest anàlisi són les utilitzades pel mateix Pou, també s’inclouen algunes referències a expressions significatives de Xavier Bosch, que realitzava la funció d’edició del programa i anàlisi tècnica del joc.

D’entrada, la narració de RAC 1 destaca per una presència molt variada de terminologia tècnica i noves formes verbals que no apareixien en les transmissions de Puyal. Per exemple, l’ús de verbs com ‘connectar’, ‘blocar’ (enlloc d’atrapar), ‘despenjar’ (“la despenja amb el cap Kluivert”), ‘progressar’, ‘doblar’ (“el dobla per aquella banda Roberto Carlos”) o ‘cedir’ (la pilota). De nou, moltes de les expressions utilitzades tenen un origen metafòric i un component connotat important, com ara: ‘pentinar la pilota’, ‘ensumar-la (“el porter ni l’ensuma”), ‘embotellar’ (“ens estan embotellant i no m’agrada gens”, ‘ser murri’, ‘ser expeditiu’, ‘fer aigües’ (“el mig del camp del Barça fa aigües”) o ‘estar com una moto’.

D’altra banda, també es nota una evolució en l’ampliació i la precisió dels conceptes tàctics, amb expressions innovadores com ‘guanyar la línia de fons’, ‘guanyar l’esquena’, ‘treure el joc des del darrere’, ‘passada vertical’, ‘passada de la mort’, ‘canvi d’orientació del joc’ o jugar/passada ‘entre línies’. També observem una gran diversitat pel que fa a la descripció d’accions tècniques concretes, algunes de noves i altres que es consoliden respecte el que ja havíem detectat en transmissions anteriors. És el cas de ‘rebuig’ (preferit abans que ‘refús’), ‘autopassada’, ‘teva-

⁶ Així ho confirma Joan Maria Pou a l’entrevista adjunta a Annexos.

meva', 'pilotada', 'misto', 'canonada', 'gardela', 'vaselina', 'volea', 'pilota bombada', 'passada de cullera', 'tisora' (tipus de xut), 'barret', o 'bot neutral' (enlloc de 'bot neutre').

Veiem, doncs, com la varietat i la precisió de la terminologia és cada vegada més gran, també en el cas de la descripció del terreny de joc amb formes genuïnes com 'parcel·la', 'rectangle de joc', 'vèrtex', 'línia de tres quarts' o 'semicercle de l'àrea'. Es consoliden expressions com 'mitja lluna', 'mitja punta' o 'banderó de córner' (no banderí o bandera) i la preferència per 'línia' enlloc de 'ratlla'.

És interessant fixar-se en alguns termes significatius com ara la presència de 'bimba', que Pou només utilitza en una ocasió ("vola la bimba"). Malgrat que Joan Maria Pou assegura que no utilitza sinònims de pilota⁷, aquí veiem l'ús puntual de 'bimba', fet que evidenciaria un procés viu en la tria del llenguatge, sobretot en aquests primers anys de narracions a RAC 1. També sobta el recurs habitual a l'expressió 'de talonet', enlloc del ja conegut 'esperó'. Si bé aquesta expressió en concret no es repetirà en posteriors narracions, sí que representa un bon exemple de la tendència de Pou a utilitzar diminutius.

Altres qüestions a mencionar són la preferència de 'tanca' enlloc de 'barrera', l'alternança entre les expressions 'de primeres', 'al primer toc' i 'tal com ve', o la combinació de 'retallada' i 'finta' amb el no normatiu 'retall'. També resulta interessant observar la genuïnitat d'algunes expressions utilitzades per Xavi Bosch en els seus comentaris: "Han d'etzibar la bimba a la quinta forca" o "Passada d'esperó amb sotana inclosa". I també el fet de referir-se als tres jugadors atacants del Barça (Saviola, Rivaldo i Kluivert) com "la Trinca". Resulta una forma original per descriure el que avui en dia anomenaríem 'trident'. Xavi Bosch utilitza en una sola ocasió una construcció que havia desaparegut en les últimes transmissions, l'ús de l'article davant del nom d'un jugador: "L'espera de genolls el César".

Pel que fa als anglicismes, els únics que són d'ús constant són aquells que es repeteixen en totes les narracions i que no presenten variació com ara gol, xut, córner o dríbling. A diferència de les transmissions de Puyal, Pou prefereix sempre les formes catalanes 'fora de banda' (no *out*), 'fora de porteria' (no *kick*), 'fora de joc' (no *orsai*) i 'àrbitre assistent' (no *linier*). Aquest és un dels trets diferencials de RAC 1, tal com reconeix el propi Joan Maria Pou a l'entrevista adjunta. En canvi, observem una nova expressió en anglès, *fair play*, que s'utilitza sense explicar-ne el significat i es dona per coneguda per l'audiència com a equivalent de 'joc net' ("amb molt *fair play*").

Per últim, cal constatar un ús moderat d'expressions col·loquials, normalment amb una implicació emocional del narrador moderada que dona lloc a exclamacions només en moments puntuals. S'utilitzen formes populars catalanes com 'engegar a

---

⁷ Veure entrevista adjunta a Annexos.

didat' o "el públic se n'en fum perquè se l'ha menjat amb patates fregides César". Sí que identifiquem alguns barbarismes típics de la influència del castellà com "la cal" (per 'la línia de calç'), l'adjectiu *raro* o les formes verbals *apretar* i *enxufar*.

7. RAC 1, 1 de desembre de 2007. Espanyol - Barça. Partit de Lliga (1-1)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Marxar de la pressió	Desplaçament	Migcampista, mig del camp
Fer de boia	Banda (fora de banda)	A la dreta/esquerra de l'atac del Barça
Avançar metres	Refús (i no rebuig)	La frontal de la gran/de la petita
Fer la diagonal	De primeres/tal com ve/al primer toc	La zona d'atac
Fer jugada d'extrem	Jugada individual	Zona/línia de tres quarts
Pentinar/Despenjar (la pilota)	Arrencada	Zona de perill
Blocar (el porter)	Barraca (sinònim de gol)	La zona de creació/ de construcció
Botar la pilota (el porter)	El planter	La zona de l'extrem
Guanyar la línia de fons	Entre línies	Línia de mitjos
Guanyar l'esquena	Passada/cop d'esperó	La zona de penal
Oferir-se (a un company)	Passada en horitzontal/ vertical	El punt de penal
Fintar	Passada de la mort	Parcel·la dreta/esquerra
Anar-se'n/marxar (d'un rival)	Passada en profunditat/a l'espai/interior	Centre de la defensa
Deixar clavat / Superar / Fer-se / Rifar-se (un rival)	Passada de memòria	La davantera
Rifar la pilota	Línia de pressió	El territori que defensa l'Espanyol
Fer la cobertura	Retall	Enganxat a la banda
Tancar l'equip	Triangulació	L'àrea tècnica
Ser gana (egoista)	Pilotada llarguíssima	La corona de l'àrea/l'interior de la corona
Allunyar el perill	Rosca (tipus de xut)	Camp propi
Sortir fregant el pal	Un contra un / un contra dos	La línia de fons
Encarar	Segon pal	La banqueta
Desdoblar-se	Pilota dividida/controlada	El lateral
Avançar-se	Combinació	
Protegir la pilota	Barret	
Recular		
Endarrerir la pilota		

Topar	Xut 'a col·locar'	Fals nou
Eixamplar el camp	Tanca	El banderó de córner
Deixar anar el peu	Escaire	
Deixar la planta	Meló (passada forta)	
Girar cua	Una sotana	
Lluitar (una pilota)	Desmarcatge	
(la pilota) Caure a peus d'algú	Tasques defensives	
Aguantar (una entrada/la pilota/la possessió)	Centrada tancada/oberta	
Forçar (una falta, un fora de banda)	Braçalet (de capità)	
Fer un futbol directe	L'esfèric	
Posar la pilota en joc	Teva-meva	
Distribuir el joc	Falta en atac	
Incorporar-se a l'atac	Jugada invalidada	
Fer comèdia (fingir)	Entre els tres pals	
	Control orientat	

ANGLICISMES	COL-LOQUIALISMES	BARBARISMES
	<p>"Deixa Clemente pràcticament clavat com si fos la meva iaia"</p> <p>"L'Espanyol està groguí"</p> <p>"És el corconet per la defensa de l'Espanyol"</p> <p>"Que s'ho facin mirar (...) perquè ha tornat a passar tres quarts del mateix"</p> <p>"La perd aquí i l'enviem a galeres"</p> <p>"Li estan fent falta des de fa tres quarts d'hora però ell aguanta aquí com una roca"</p> <p>"Compte que ha posat la cinquena!"</p> <p>"Messi té una esquerra que Déu n'hi do"</p> <p>"Que els fotin fora ja d'una vegada!"</p> <p>"Treure aquests tios del camp"</p> <p>"Em sembla que Riera no s'aguanta els pets"</p> <p>"Per favor que algú el vegi!"</p> <p>"L'àrbitre diu que no hi ha res de res!"</p> <p>"Vénen de darrere noi!"</p>	<p>El <i>pic</i> de l'àrea</p> <p><i>Treure</i> (de banda, de porteria, una falta...)</p> <p>Creumar les naus</p> <p><i>Olejades</i></p>

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

Aquesta transmissió correspon a un derbi de Lliga entre el Barça i l'Espanyol de l'any 2007, cosa que implica una peculiaritat en la narració del partit. A RAC 1, als partits Barça-Espanyol es combina la narració de Joan Maria Pou i la del narrador habitual dels partits de l'Espanyol, que en aquest cas era Carlos Seguí. A l'anàlisi s'ha tingut en compte principalment el llenguatge de Joan Maria Pou, tot i que també es contempen algunes expressions de Carlos Seguí i dels col·laboradors de la transmissió (Xavi Puig, Jordi Costa, Roger Saperas, Eduard De Batlle, etc). Com veurem, en concret algunes formes utilitzades per Seguí resulten reveladores pel present l'anàlisi.

L'abundància i diversitat d'expressions, termes tècnics i formes verbals és cada vegada més evident, tal com queda palès a la taula anterior. Hi destaca novament la riquesa de conceptes tàctics com 'guanyar l'esquena', 'passada a l'espai', 'marxar de la pressió' i 'línia de pressió', 'tancar l'equip', 'fer la cobertura', 'fer un futbol directe', 'incorporar-se a l'atac' o 'eixamplar el camp'. En aquest sentit, es consoliden formes com 'horitzontal', 'vertical', 'diagonal' i 'en profunditat' per descriure jugades o passades.

Per definir l'acció de superar un rival, és destacable la varietat de formes verbals més o menys connotades que es fan servir, com ara 'anar-se'n', 'marxar', 'deixar clavat', 'fer-se' o 'rifar-se'. També cal remarcar l'aparició d'una expressió molt característica de Joan Maria Pou com és 'fer de boia', per referir-se al davanter que juga d'esquenes a la porteria contrària (expressió amb origen en el waterpolo).⁸

D'altra banda, crida l'atenció la preferència per la forma 'refús', a diferència de l'anterior transmissió analitzada en què Pou utilitzava 'rebuig'. Identifiquem l'aparició de 'l'esfèric' (en masculí) per denominar la pilota i d'altres formes com 'barraca', 'control orientat', 'meló', 'rosca' o 'un contra un' i altres variants per descriure enfrontaments directes entre jugadors rivals.⁹ Es mantenen expressions com 'teva-meva', 'triangulació', 'segon pal', 'barret', 'tanca' o 'falta en atac' i l'alternança contínua entre 'retallada', 'retall' i 'finta'. També observem per primera vegada la forma normativa 'desmarcatge', enlloc de 'desmarcada'.

Pel que fa a la descripció del terreny de joc i posicions dels futbolistes, identifiquem noves formes genuïnes com 'la corona de l'àrea', 'zona de construcció' o 'zona de creació' i la posició de 'fals nou', força innovadora en el terreny tàctic si tenim en compte que es tracta de l'any 2007. En concret aquesta expressió la verbalitza Jordi Costa, l'analista tècnic de la transmissió, el qual fa gala d'una gran riquesa

---

⁸ Veure entrevista als Annexos.

⁹ Formes com 'un contra dos' o 'dos contra un', en què observem molta variabilitat entre la pronúncia 'un' i 'u'. En aquest sentit, convé precisar que el portal d'assessorament lingüístic ésAdir.cat recomana en aquests casos les formes 'un contra un' o 'dos contra un', i no 'u contra u' o 'dos contra u'.

d'expressions tant a nivell lingüístic com tàctic. Per exemple: 'avortar una passada', 'caure a la banda', 'a repèl del que estigui passant', 'transicions' (per descriure el pas de la defensa a l'atac i viceversa) o 'una fuetada' (com a sinònim d'acció aïllada). Tanmateix, Costa combina aquest tipus d'expressions amb un llenguatge molt directe, col·loquial com a "l'han deixat tirat" o "encara no l'havien merdejat" però que cau en el barbarisme amb formes com "contínues *olejades*" o "cremar les naus" (traducció literal del castellà *quemar las naves*).

Tot i això, la interferència del castellà es fa palesa sobretot en algunes de les formes utilitzades pel narrador de l'Espanyol, Carlos Seguí. A diferència de Pou, Seguí diu per exemple '*pic de l'àrea*' enlloc de 'vèrtex' o '*treure de banda/de porteria/una falta*' enlloc de 'servir'. També fa servir altres expressions que, malgrat que no són incorrectes en català, denoten la influència del castellà: 'punxar la pilota', 'fora de porta' o 'sortir al pas'.

Cal constatar l'absència d'anglicismes en aquesta transmissió, fet que confirma la tria estilística de RAC 1. Tot i que no estan incloses a les taules d'anàlisi perquè no es tracta de vocabulari tècnic ni col·loquial, l'ús de formes com *sarau*, *sidral* o *brètols* demostra una preocupació per l'ús correcte de la llengua.

I per últim, en relació a les expressions col·loquials, observem una sèrie d'exclamacions i exageracions fruit de l'emoció del partit i de la implicació del narrador en el joc, normalment d'una manera moderada. Sí que ens podem fixar en determinades formes genuïnes com per exemple: 'com si fos la meva iaia', 'és el corconet', 'tres quarts del mateix', 'ha posat la cinquena' o 'no s'aguanta els pets'

8. Catalunya Ràdio, 2 de maig de 2009. Madrid - Barça. Partit de Lliga (2-6)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Aturar/atrapar (el porter)	Pressió	Zona de mitjos
Fer la diagonal	Cessió interior/defensiva	L'eix de la defensa / de l'atac
Construir jugada ofensiva	Refús	Punta d'atac
Superar	Esfèrica	Banda dreta/esquerra
Posar a prova	Defensa avançada	Cantó
Atacar la pilota	Contracop	Camp propi/camp contrari
Permutar posicions	Arran de terra	Davantera
Creuar-se	Assistència	El mig camp (els jugadors que el formen)
Protegir/aguantar la pilota	Autogol	La ratlla del mig del camp
Anticipar-se	El camí del gol	Zona ampla del terreny de joc
Guardar l'esquena	Aglomeració	Ratlla de fons
Buscar l'esquena	Rondo	La frontal de la petita/de la gran
Dibuixar moviments sense pilota	Centrada lateral	Límit de l'àrea
Salvar (un <i>out</i>)	Xut amb paràbola	Doble pivot
Esmunyir-se	Porta (per porteria)	La mitja lluna
Combinar	Croqueta	
Driblar	Barret	
Distribuir	Un contra un, dos contra un	
Buscar la col·laboració	Servei de porteria	
Fer-li un forat al defensa	Amonestació verbal	
Etzibar la canonada	Línia de xut	
Plantar-se davant del porter	Pilota penjada a l'olla	
Oferir-se en atac	Desmarcada	
Ballar damunt la pilota	Gardela	
Remenar-la	Pilotada llarga	
Obrir espai	Pitxitxi	
	Definició	

ANGLICISMES	COL·LOQUIALISMES	BARBARISMES
<i>Out</i>	“Molt bé, molt bé Messi!”	
<i>Orsai</i>	“Això és falta i targeta àrbitre!”	
<i>Kick</i> (servir/servei de <i>kick</i>)	“Si això continua així serà un partit de bojós!” “N’ha fallat un munt”	
<i>Hems</i>	“Li roba la cartera”	
<i>Flèquic</i>	“Touré és un mur” “Anar-se’n a prendre un <i>chocolate con churros</i> ” “La pilota li dura menys que un <i>carmel</i> a la porta d’una escola” “Continua el bany del Barça” “És una cosa d’un altre món” “Al senyor Ramos fa temps que no li fan això!” “Iniesta que no aixeca un pam de terra” “Henry com un bomber” “Don Andrés per què els hi fas això?” “No et mous? Doncs te l’envio per aquí” “La gent que ja en té prou”	

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

De nou analitzem una transmissió de Joaquim Maria Puyal a Catalunya Ràdio, en aquest cas el famós Madrid-Barça del 2009 que va acabar amb un contundent 2-6. La principal diferència amb les narracions anteriors no és tant lingüística com si pel que fa al format i l’estil en general de la transmissió. Puyal adopta un to més sobri i cedeix protagonisme als altres col·laboradors, en especial a l’anàlisi tècnica de Ricard Torquemada. També es fa un ús intensiu de la música i es busca un ritme més dinàmic.

Pel que fa a l’anàlisi lingüística, destaquem d’entrada noves formes verbals per precisar les accions del joc com ara ‘anticipar-se’, ‘esmunyir-se’, ‘etzibar la canonada’, ‘remenar-la’ o ‘ballar damunt la pilota’. En aquest sentit, cal dir que moltes d’aquestes expressions de caràcter tàctic les verbalitza Ricard Torquemada: ‘guardar l’esquena’, ‘permutar posicions’, ‘defensa avançada’, ‘buscar l’esquena’, ‘dibuixar moviments sense pilota’, ‘fer-li un forat al defensa’, ‘aventura en solitari’ o ‘doble pivot’. Totes demostren gran riquesa en els usos lingüístics i de nou inclouen sovint certa connotació.

D'altra banda, apareix el verb 'aturar', alternant-lo amb 'atrapar' però mai amb la forma preferida a RAC 1 'blocar'. Puyal també prefereix la 'desmarcada' enlloc del 'desmarcatge' i sorprèn amb l'ús de 'contracop' enlloc de 'contraatac'. En aquest sentit, cal dir que ni desmarcada ni contracop no estan recollits al diccionari de futbol del Termcat però, com veiem, sí que tenen difusió als mitjans. Sorgeixen altres conceptes tècnics nous com ara 'rondo', 'croqueta' (tipus de dríbling), 'autogol', 'pitxitxi' o 'definició' (per referir-se a la forma d'acabar una jugada de gol).

Un dels principals trets diferencials de la transmissió de Puyal són una vegada més els anglicismes, i en aquest cas cal destacar la recuperació de la forma *kick* (servir de kick, servei de *kick*), tot i que en aquesta ocasió s'alterna amb la forma catalana 'servei de porteria'. Es mantenen com a expressions recurrents *out*, *orsai*, *flèquic* i *hems* ("hi ha hagut un *hems* de Gago").

Pel que fa al llenguatge col·loquial, cal remarcar la presència d'expressions amb un evident caràcter metafòric com per exemple 'bany del Barça', 'robar la cartera', 'com un bomber' o 'ser un mur'. Aquest procediment es demostra una vegada més com un dels més habituals en el procés d'innovació lèxica i en la creació d'expressions al·lusives a les característiques dels jugadors o del joc, aportant un toc estilístic i connotat que acostava el llenguatge als oients.

Per últim, es constata la pràctica inexistència de barbarismes. La cura pel llenguatge és elevada, i un bon exemple d'això és un moment concret en què Puyal diu *decibelis* però ell mateix rectifica immediatament i diu 'decibels', la forma correcta en català. Sí que es detecten algunes incorreccions morfològiques, sintàctiques o fonètiques pròpies de la oralitat improvisada, però a causa de les interferències del castellà en la construcció del discurs.

9. Catalunya Ràdio, 8 de maig de 2016. Barça - Espanyol. Partit de la penúltima jornada de Lliga (5-0)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Fer la centrada (inicial)	La tònica del partit	Zona ampla del terreny de joc
Distribuir	El lligament exterior	Zona defensiva/atacant
Engospar (el porter)	Cop de cap defensiu	Zona de mitjos
Aturar (el porter)	L'esfèrica	Zona interior
Imposar-se	Per l'escaire	Cantó dret/esquerre
Dominar territorialment	Servei de porteria	Banda dreta/esquerra
Estar bolcat/abocat a l'atac	Desplaçament llarg	La punta dreta/esquerra
Combinar, connectar	Circulació exterior	Camp propi
Baixar a tapar	La barrera	L'eix, eix defensiu
Aguantar (la pilota, una entrada)	Contracop	Mig del camp
Picar de peus a terra	De taló / d'esperó	Punt de penal
Deixar la planta del peu	De rabona	El vèrtex defensiu
Reincorporar-se	Cobertura defensiva	Mitja lluna
Ballar damunt la pilota	Falta en atac	Límit de l'àrea contrària
Enganxar per darrere	Canvi de costa a costa	A l'extrem dret/esquerre
Rebre una trompada	Assistència	Pal curt
Driblar	Jugada de billar, de fantasia, de traca i mocador	Primer/segon pal
Estar tancat a camp propi	Pitxitxi	
Despenjar-la	Compte personal de gols	
Projectar (passar)	Fase defensiva/ofensiva	
Fer mitja volta	Falta indirecta	
Treure's de sobre (un rival)	Joc perillós	
Assistir	Planxa (falta amb el peu per davant)	
Passar-se de frenada	Cacau	
Fer la diagonal	A porteria buida	
Estirar-se (un equip)	La maneta	
Posar la pilota en joc	Gol olímpic	
Afusellar un gol		
Fer comèdia		
Creuar la pilota		

ANGLICISMES	COL-LOQUIALISMES	BARBARISMES
<i>Out</i>	“Necessita un segon gol tant sí com no”	
<i>Esprai</i>	“A vegades passen aquestes coses”	
<i>Flèquic directe</i>	“Pau ni l’ha vista”	
<i>Orsai</i>		
<i>Feeling</i>		
<i>Trash talking</i>		
<i>Folha seca</i> (portuguesisme)		

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

Per finalitzar l’estudi, s’analitzen dues transmissions recents de Catalunya Ràdio i RAC 1. Ambdues del mateix partit, el derbi de Lliga entre el Barça i l’Espanyol, per tal d’aprofundir en la comparació entre els dos estils de narració.

Pel que fa a la transmissió de Joaquim Maria Puyal, es manté el to sobri i l’augment de pluralitat en les veus participants, així com la cura pel llenguatge i la riquesa terminològica. Destaca per exemple l’aparició de la forma verbal ‘engospar’, un sinònim culte d’atrapar, que també s’alterna amb ‘aturar’. Novament moltes de les construccions verbals tenen a veure amb conceptes tàctics, com ara ‘dominar territorialment’, ‘estar bolcat/abocat a l’atac’, ‘baixar a tapar’, ‘estar tancat a camp propi’ o ‘estirar-se’. Igualment, en molts casos el procediment de formació d’aquestes expressions és la metàfora, com en el cas de ‘passar-se de frenada’, ‘afusellar un gol’, ‘fer comèdia’ o ‘ballar damunt la pilota’, que es consolida després d’aparèixer en l’anterior transmissió, aquesta vegada referida a Neymar.

Identifiquem de nou la forma ‘contracop’ enlloc de ‘contraatac’, l’alternança entre ‘taló’ i ‘esperó’ o la consolidació de termes com ‘barrera’, ‘cacau’, ‘pitxitxi’ o ‘assistència’ (referit tant a una assistència de gol com a una simple passada). També apareixen conceptes nous com ‘circulació exterior’, ‘rabona’, ‘maneta’, ‘planxa’, ‘joc perillós’, ‘gol olímpic’ o ‘pal curt’.

Resulta especialment interessant fixar-se en la presència d’anglicismes. Puyal desestima en aquest cas l’ús de *kick* i el substitueix per la forma catalana ‘servei de porteria’. Es mantenen els característics *out*, *flèquic* i *orsai* però també apareixen nous anglicismes que no tenen tant a veure amb accions concretes del joc. Es tracta del mot ‘esprai’ (ja normalitzat en català però d’origen també anglès), *feeling* (enlloc de l’equivalent ‘sensacions’) i l’expressió *trash talking*, que prové del món del bàsquet nord-americà i significa literalment ‘llenguatge escombraria’. Val a dir que aquestes dues últimes formes les utilitza Ricard Torquemada, que també fa ús de l’expressió portuguesa *Folha seca* per definir un tipus de xut.

A banda d'aquests estrangerismes, Torquemada demostra una gran precisió descriptiva i riquesa lèxica en els seus continus comentaris i anàlisis tècniques. També ho demostra Puyal amb expressions com ara “Jugada de billar, de fantasia, de traca i mocador” o cultismes del tipus: “Aquesta l’hem de consignar com la cinquena targeta groga”. De vegades, però, cau en construccions enrevessades com:

“Resultat curt pels mereixements del Barcelona, que ha rebut una mala decisió arbitral que li ha anul·lat el segon gol, que no ha arribat a pujar al marcador, raó per la qual no es pot parlar amb propietat del segon gol.”

També s’identifica en l’estil de Puyal una certa vocació didàctica envers els oients, explicant què volen dir determinats conceptes o argumentant perquè es refereix d’una determinada manera als jugadors o a les accions de joc. Per exemple:

“Quan el Ricard parla de fase defensiva no vol dir necessàriament que estiguem en la zona de defensa, vol dir com defensa l’equip en qualsevol part del terreny de joc”

Per últim, en aquest esforç constant per a mantenir la correcció en el discurs, les expressions col·loquials o exclamatives es veuen minvades en favor d’aquest to més sobri, marcant certa distància amb l’acció. Tampoc s’observen barbarismes. En canvi, s’identifica una consciència especial per pronunciar ‘a la catalana’ –amb essa sonora–determinats noms de jugadors com Álvare[z], Cai[z]edo o Suáre[z].

10. RAC 1, 8 de maig de 2016. Barça – Espanyol. Partit de la penúltima jornada de Lliga (5-0)

ACCIONS DEL JOC	TERMINOLOGIA	TERRENY DE JOC I POSICIONS
Blocar (el porter)	Pressió alta	Línia de mitjos
Acular-se	Rebuig (i no refús)	Zona atacant
Jugar/anar-se'n per dins	Passada interior/en profunditat	Zona de tres quarts
Ballar (Neymar)	Entre línies	Mig del camp
Orientar el joc	Jugada individual	A l'extrem (zona)
Baixar-la (la pilota)	Falta en atac	A la posició de davanter centre
Eixamplar el camp	Lideratge	El balcó de l'àrea
Treure-se-la de sobre	Autopassada	La frontal de l'àrea
Avançar-se (un defensa)	Gol de traca i mocador	El vèrtex de l'àrea
Associar-se	Golàs	La mitja punta
Amençar amb el xut	Falta directa	El carril dret
Rascar (fer faltes)	Cacau	La cantonada de tribuna amb el gol sud
Fer-se un contrari	Rosca	La cantonada del lateral amb el gol nord
Forçar un córner	Bola	Centre de l'atac
Encarar (un adversari)	Llançament	El mig centre defensiu
Encarar-se (a algú)	L'assistent (l'àrbitre)	Línia de fons
Desplaçar (la pilota)	Servei de banda/de porta	Posicions d'atac
Trepitjar (la pilota)	Al primer toc, en un toc	Primer/segon pal
Fer de boia	Finta	Els rematadors
Combinar amb...	D'esperó	Banderó de córner
Sortir (el porter)	De rabona	La línia del fora de joc
Donar-la	Control orientat	
Quedar-se a mitja sortida	Misto	
Abaixar el pistó	Opció de passada	
Entendre's (amb un company)	En horitzontal	
Regalar un gol	Retall	
Posar-la per...	Pressió alta	
Posar-la en diagonal	Conducció	
Penjar-la	Ordre defensiu	
Arribar des de la segona línia		

Escalfar-se (el partit)	Ajuda defensiva	
Prendre la pilota	Fora de porteria	
Buscar (un company)	El col·legiat	
Treure-la en dos temps	Un contra un	
Prendre mal	Sotana	
Posar el peu	Maniobra	
Topar, topada	Falta perillosa	
Generar un espai	Conducció	
Oferir-se	Línies de pressió	
Avançar metres	Falta favorable al Barça	
(avançar, córrer) amb la pilota cosida al peu	El pitxitxi	
Eixamplar el camp	La bota d'or	
Conduir la pilota	Línia de passada	
Accelerar el joc	Cessió curta	
Buscar un company	Fer la paret	
Caçar algú	Desmarcatge	
Assistir	Pitrall i dessuadora	
Escapar-se-li la pilota a algú	Una tova (pallissa)	

ANGLICISMES	COL-LOQUIALISMES	BARBARISMES
<i>Trash talking</i>	<p>"Ufff... Déu ni do"</p> <p>"El petitó" (Messi)</p> <p>"Osti quina jugada ha fet ara tu!"</p> <p>Pintar la cara</p> <p>"Compte, compte!" (sovint)</p> <p>"Pau ni l'ha ensumada"</p> <p>"S'acosta a la zona xino-xano"</p> <p>Anar-se'n al carrer (expulsat)</p> <p>"Menja Pauet, menja!"</p>	<p><i>Vaya pase</i></p> <p>Tarja</p> <p>P[e]nal</p>

ANÀLISI LINGÜÍSTIC

En aquesta última anàlisi, tornem a observar algunes característiques de les transmissions de RAC 1. En primer lloc, el seu caràcter coral, fet pel qual s'inclouen expressions de Joan Maria Pou però també algunes dels diversos col·laboradors. A diferència de l'última transmissió d'un derbi entre Barça i Espanyol, en aquest cas Pou fa la narració de tot el partit i el narrador habitual de l'Espanyol a RAC 1, Eduard de Batlle, només fa comentaris puntuals.

En general, es manté la tendència a utilitzar una gran varietat de formes verbals per descriure l'evolució del joc. Es consoliden expressions genuïnes com 'fer de boia', 'fer-se un rival' ("Messi se'n fa dos") o 'blocar'. També en sorgeixen de noves com 'rascar' (sinònim de fer faltes habitualment), 'abaixar el pistó', 'eixamplar el camp', 'caçar' (un rival), 'quedar-se a mitja sortida' o 'arribar des de la segona línia'. Veiem com la innovació és constant i un altre cop a través de procediments metafòrics. En aquest sentit, cal remarcar l'ús de 'ballar' per referir-se també a les accions de Neymar, igual que en el cas de Catalunya Ràdio.

A nivell terminològic, destaquem la consolidació de formes com 'misto', 'rabona', 'rosca', 'esperó', 'cacau', 'entre línies', 'autopassada', 'sotana' o 'paret'. També es repeteix la forma no normativa 'retall', que només s'utilitza a RAC 1, alternant amb 'retallada' i 'finta'. En canvi, Pou prefereix sempre el normatiu 'desmarcatge' enlloc de 'desmarcada' i també consolida la preferència per 'rebuig' abans que 'refús'.¹⁰ També es combina l'ús habitual 'porteria' amb el puntual 'porta', sobretot en el cas de 'fora de porta' o 'servei de porta'.

Apareixen nous termes com 'bola' (utilitzat com a sinònim col·loquial de pilota per Jordi Costa), 'línies de passada' o 'de pressió', 'maniobra', 'bota d'or', 'col·legiat' i altres expressions de localització com 'carril' o 'balcó de l'àrea'. També és innovadora la paraula 'tova' per definir una golejada o l'expressió 'amb la pilota cosida al peu', per descriure l'acció tècnica d'avançar amb la pilota controlada. Sobta l'aparició d'un augmentatiu que no observàvem justament des de la primera narració analitzada de l'any 1976. És tracta del popular 'golàs', no inclòs al diccionari del Termcat, que Pou també combina per exemple amb 'gol de traca i mocador'.

La cura pel llenguatge és elevada i ho demostra per exemple l'ús de dos mots que tendeixen a la incorrecció entre els parlants, ja que la interferència del castellà està molt estesa. Es tracta de 'dessuadora' i 'pitral', utilitzats per Roger Saperas per referir-se al que en castellà anomenaríem *sudadera* i peto. Fins i tot en moltes de les expressions col·loquials també es fa ús de formes pròpies catalanes com 'Déu n'hi do', 'ensumar', 'compte' o 'xino-xano'. El genuí 'petitó' per referir-se a Messi i

---

¹⁰ Malgrat el que afirma Pou en l'entrevista adjunta als Annexos, es constata la tendència a la forma rebuig com a substantiu i en canvi l'ús de refusar com a verb.

el recurs a la forma 'Pauet', denoten novament la tendència de Joan Maria Pou a incloure sovint diminutius amb diferents finalitats expressives.

Els únics barbarismes detectats pertanyen a comentaris de l'exfutbolista Dani Solsona, a qui se li escapen interferències com "*Vaya pase*", p[e]nal (amb la e castellana) o la sobre-correcció de *tarja*, que ja havíem observat en alguna transmissió anterior.

Pel que fa als anglicismes, la transmissió de RAC 1 manté la tendència a no utilitzar-ne fora dels habituals 'córner', 'gol', 'xut', 'penal' o 'dribling'. L'únic que apareix en aquest cas és l'expressió *trash talking*, ja esmentada en la transmissió de Catalunya Ràdio.

CONCLUSIONS

A partir de totes les anàlisis realitzades podem extreure diverses conclusions sobre l'evolució que ha tingut el llenguatge futbolístic en català, especialment en relació a quines formes s'han consolidat i quines s'han perdut pel camí en aquests 40 anys de transmissions en català.

En primer lloc, podem afirmar que s'ha produït una gran ampliació de la terminologia i les construccions verbals utilitzades per narrar l'evolució del joc i descriure les accions d'una manera molt més precisa. La varietat d'expressions ha anat en augment amb el pas dels anys, de la mà també d'una evolució tàctica i tècnica del futbol i d'un major coneixement del llenguatge esportiu per part de totes les veus participants a les transmissions. L'aposta per unes transmissions de caràcter molt més coral ha fet que els especialistes en l'anàlisi futbolístic contribueixin de manera decisiva a crear i difondre nova terminologia en català. Cal destacar especialment el paper de Ricard Torquemada (Catalunya Ràdio) i Jordi Costa (RAC 1).

Tot i això, els principals responsables de la normalització lingüística en aquest àmbit són els narradors principals de les transmissions. Joaquim Maria Puyal i Joan Maria Pou han demostrat una preocupació permanent per la utilització d'un llenguatge correcte i variat, per la difusió de les formes pròpies catalanes en contraposició a les interferències del castellà i per la innovació genuïna a l'hora d'expressar noves realitats futbolístiques.

En aquest sentit, podem destacar un seguit de formes concretes que s'han consolidat en català a través de la seva presència a les transmissions. En molts casos es tracta d'expressions que han presentat o presenten dubtes entre els parlants i entre els propis professionals de la comunicació, pel que la seva difusió invariable a les transmissions resulta fonamental per al procés de normalització. Per exemple: 'passada', 'centrada', 'servei', 'avantatge', 'davanter', 'barret', 'finta', 'esperó' i 'taló', 'gespa', 'rematada', 'cacau', 'banderó de córner', 'escaire', o 'àrbitre'.

D'altra banda, en aquests 40 anys de transmissions en català, s'han anat descartant formes incorrectes o impròpies com per exemple: 'pase', 'tret', 'remat', 'canyo', 'tarja', 'meta', 'cuiro', 'treure' o 'burlar'. Altres formes apareixien en transmissions antigues però no s'han acabat de consolidar en l'ús mediàtic, malgrat ser genuïnes en català. Per exemple: 'canyardo', 'batzac', 'taquigol', 'zona de les garrofes', 'fotrelli de burxa', 'bimba', 'salt de llagosta' (per *palomita*), 'retallada' o 'creuera'.

Hi ha diversos conceptes que presenten variabilitat segons si es tracta de la narració de Joaquim Maria Puyal o de Joan Maria Pou. Per exemple, RAC 1 opta

habitualment pel normatiu 'desmarcatge' i a Catalunya Ràdio es prefereix 'desmarcada'. Puyal utilitza diversos verbs per descriure les aturades del porter ('atrapar', 'engospar', 'aturar') i en canvi Pou tendeix a utilitzar 'blocar'. Resulta interessant també fixar-se en la presència del verb 'picar'. Aquesta forma s'utilitza amb tres sentits diferents: com a sinònim de 'xutar' en accions de rematada a porteria, com a sinònim de 'servir' una pilota aturada com per exemple un córner i també per referir-se a l'acció de l'àrbitre d'assenyalar alguna infracció. Els usos són variables però podem constatar que aquest últim significat s'ha anat perdent en favor de les formes 'xiular', 'marcar' o el mateix 'assenyalar'.

Tot i això, on s'evidencien les majors diferències entre transmissions és en l'ús dels anglicismes. Mentre que a Catalunya Ràdio Puyal ha normalitzat termes com *out*, *orsai*, *hems*, *flèquic* o *línier*, a RAC 1 s'han descartat i s'ha optat conscientment per les formes catalanes 'fora de banda', 'fora de joc', 'mans', 'falta' i 'àrbitre assistent'. El propi Puyal també ha desestimat amb el temps les formes '*linesman*', '*pressing*' o '*kick off*' i s'ha mostrat variable amb l'ús de *kick* com a sinònim de 'fora de porteria'.

Encara en relació als anglicismes, constatem que s'han normalitzat completament les formes 'córner', 'penal', 'xut', 'gol' i 'dríbling', aquest últim no normatiu però de difusió generalitzada a totes les transmissions. Recentment, s'ha detectat un augment d'altres estrangerismes per definir aspectes complementaris del joc en si, com ara '*fair play*', '*feeling*' o '*trash talking*'.

Pel que fa a la descripció del terreny de joc i les posicions dels jugadors, es comprova la mateixa tendència general que per a la resta de la terminologia. És a dir, una major diversitat d'expressions gràcies a la innovació lèxica i a l'augment de la precisió tàctica en les narracions. Han sorgit formes característiques com 'la mitja lluna', 'el balcó de l'àrea', 'la zona de mitjos', 'l'eix' o 'el vèrtex'. Com s'ha vist, les formes originals 'cantó' i 'ratlla' han estat majoritàriament substituïdes per l'equivalent 'banda' i 'línia'. També s'han perdut en gran part l'ús de 'punta' com a sinònim de davanter i les posicions del 'volant' i el 'lliure', en aquests casos fruit de l'evolució tàctica del futbol.

A partir de l'estudi de les fonts consultades per comprovar el caràcter normatiu o no de les diverses formes identificades, és a dir, el Diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, el Diccionari de futbol del Termcat i el portal lingüístic ésAdir.cat, podem detectar algunes situacions en què allò recollit als diccionaris no s'ajusta del tot a l'ús que en fan els mitjans de comunicació. Hi ha diverses formes presents a les transmissions, moltes d'elles perfectament correctes i pròpies del català, que estan suficientment generalitzades en el seu ús entre els professionals dels mitjans i de l'esport com per ser incloses en una hipotètica actualització d'un diccionari específic com el del Termcat. Són, per exemple: 'gardela', 'canonada', 'canyardo', 'retall', 'hat-trick', 'desmarcada', 'golàs', 'dríbling', 'planxa', 'llesca', 'equipació' o 'pivotació'.

En algun cas trobem al diccionari accepcions incompletes, com en el terme 'puntada', que el diccionari defineix com a equivalent de xut però no com a alternativa a la '*patada*' castellana ('puntada de peu'). Un altre exemple és la forma 'migcamp', habitual en les transmissions i acceptat segons el portal *ésAdir.cat*, però que el diccionari del *Termcat* no recull (en canvi sí que inclou 'migcampista'). També sobta l'acceptació de l'anglicisme *linier* però com a paraula aguda, no amb la seva pronúncia generalitzada 'línier'.

Per tot això, podem concloure finalment que les principals transmissions de futbol en català han fet i fan una gran tasca per a la normalització de la llengua en un àmbit com el futbolístic. Tot i això, és necessària la persistència dels mitjans de comunicació, entre molts altres factors, per assolir l'estadi final de la normalització, del qual encara estem molt lluny segons paraules del propi Joan Maria Pou.¹¹ Aquest estadi no és altre que la veritable implementació de les formes pròpies i correctes del català en tots els àmbits de la societat, com ara el pati de l'escola, les graderies de l'estadi o les converses entre amics davant un partit de futbol a la televisió.

---

¹¹ Veure entrevista adjunta als annexos

BIBLIOGRAFIA

- BASSOLS, M. i SEGARRA, M., (eds.) (2009). *El col·loquial dels mitjans de comunicació*. Vic: Eumo Editorial.
- BLANCO, J. M. (2002). *Las retransmisiones deportivas. Técnicas de narración deportiva*. Barcelona: CIMS.
- CASALS, D. (2007). *Ràdio en català. Contribució de Catalunya Ràdio a la creació d'un llenguatge radiofònic català per als informatius*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat
- CASALS, D. i FAURA, N. (2010). *El català als mitjans de comunicació*. Barcelona: Editorial UOC.
- CASALS, D., FAURA, N. i TORRENT, A. M. (eds.) (2007). *Futbol i llengua*. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona.
- CLADERA, M. (2010). La llengua de les retransmissions dels partits de futbol (IB3, TV3 i C9). *Revista CURS (Coneixements, usos i representacions socials de la llengua catalana)*, 5. Recuperat el 20 de gener de 2016, de <http://www.uib.cat/depart/dfc/gresib/curs/2011/cladera.pdf>
- FAURA, N. (1998). *Futbol i llenguatge : la innovació lèxica a les cròniques i les retransmissions futbolístiques*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- FARRÉ, J. (2013). *Laudatio Sr. Joaquim M. Puyal Ortiga*. Recuperat el 20 de gener de 2016, de http://www.urv.cat/media/upload/arxius/honoris/puyal/discurs_padri_puyal.pdf
- GARCÍA LUQUE, X. (2016). *El primer partit del Barça per ràdio*. Recuperat el 25 de febrer de 2016, de <http://www.xgl.cat/2016/02/13/1146/>
- GONZÁLEZ, E. (2016). La tarjeta blanca en el fútbol español. *Cuadernos de Fútbol*, 74. Recuperat el 21 de maig de 2016, de <http://www.cihefe.es/cuadernosdefutbol/2016/03/la-tarjeta-blanca-en-el-futbol-espanol>
- HERRERO, F. J. (2012). Las retransmisiones deportivas radiofónicas en España: un análisis textual. *Revista PANGEA*, 3, 118-135. Recuperat el 20 de gener de 2016, de <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/4515375.pdf>
- HERRERO, F. J. (2009). Una aproximación para una propuesta metodológica híbrida entre lo cuantitativo y lo cualitativo para el estudio de las entre lo cuantitativo y lo cualitativo para el estudio de las retransmisiones deportivas en la radio española.

Revista Internacional de Ciencias del Deporte, 15, 46-63. Recuperat el 20 de gener de 2016, de <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2936326.pdf>

JULIÀ-MUNÉ, J. (ed.) (2000). *Llengua i ràdio*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.

JULIÀ-MUNÉ, J. (2004). *El llenguatge de la ràdio i de la TV*. Alzira: Edicions Bromera.

MONTOYA, B. (2006). *Normalització i estandardització*. Alzira: Edicions Bromera

NOMDEDEU, A. (2004). *Terminología del fútbol y diccionarios: elaboración de un diccionario de especialidad para el gran público*. Tesis doctoral. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona. Recuperat el 25 de febrer de 2016, de <http://www.tdx.cat/handle/10803/4872>

PUYAL, J. M. (2013). *Llengua i esport: entre la creativitat i l'adequació*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida.

PUYAL, J.M. (2007). Del carrer a les ones: de com el futbol en català va conquerir la ràdio. *Quaderns del CAC*, 28, 53-61. Recuperat el 20 de gener de 2016, de https://www.cac.cat/pfw_files/cma/recerca/quaderns_cac/Q28_Puyal.pdf

ALTRES RECURSOS

Diccionari de futbol. Termcat [en xarxa]. <http://termcat.cat> [consulta: gener-juny 2016].

Diccionari de la llengua catalana. Institut d'Estudis Catalans [en xarxa]. <http://dlc.iec.cat> [consulta: gener-juny 2016].

Portal lingüístic de la Corporació Catalana de Mitjans Audiovisuals [en xarxa]. <http://esadir.cat/> [consulta: març-juny 2016].

ANNEXOS

ENTREVISTA A JOAN MARIA POU

Joan Maria Pou és el narrador dels partits del Barça a RAC1 des de l'any 2000, en què la ràdio va començar les seves emissions. Va començar amb només 25 anys i ja en porta 16 al capdavant de les transmissions de la ràdio que s'ha convertit en líder d'audiència a Catalunya.

- Tu fas la narració des del primer partit que va fer RAC1 oi? Recordes la primera transmissió?

No recordo res concret, però sí moltes sensacions. Sensació de nervis, d'inseguretat, d'estar-te jugant una feina que et fa molta il·lusió tirar endavant i consolidar-t'hi. I també recordo molts errors. Per posar un exemple que em va quedar marcat, en el primer partit vaig utilitzar molt sovint avantatge com una paraula femenina. Cada vegada que el porter recuperava la possessió "amb tot l'avantatge del món", aquell dia era "amb tota la *ventatge* del món". I recordo perfectament que me'n vaig adonar a l'acabar. Des d'un punt de vista lingüístic aquest és l'error dels 2000 que més em va marcar. La sensació, doncs imagina't, una primera narració amb 25 anys, una ràdio nova... Vam fer els dos últims partits que el Barça jugava al Camp Nou aquella temporada, la 99-2000 perquè encara no teníem els recursos per anar a fer els partits de fora. El primer partit de la història de RAC1 és el Barça-València de semifinals de la Champions que acaba empat a 1. I després fem l'últim partit de lliga d'aquella temporada que diria que era un Barça-Celta. I aleshores ja al setembre del 2000 comença la primera temporada sencera de RAC1.

- Havies narrat abans en alguna altra ràdio?

No. Havia fet molta ràdio però no havia fet narracions. El que sí que és curiós és que un cop m'hi vaig començar a dedicar professionalment van començar aparèixer records interessants: Molt sovint narrava els partits de futbol als nanos que

entrenava a l'escola o a la casa de colònies on feia de monitor als estius. Mentre xiulava i estava pendent que tot anés bé, narrava el partit i notava la reacció que els nens jugaven amb molta més intensitat si els explicava el partit, fins al punt que si no ho feia els nens m'ho demanaven.

- Tot això abans de saber que hauries de narrar per RAC1?

Sí, segurament abans que algú s'hagués imaginat que RAC1 podia néixer.

- Quan vas saber que t'encomanaven aquesta tasca vas fer alguna preparació especial?

No. El Xavi Bosch, que va ser l'encarregat de construir la primera redacció d'esports i que va ser qui em va donar aquesta oportunitat, simplement em va demanar que fes una narració d'un Ourense-Barça de Copa. Vaig fer la narració al menjador de casa i ell se'n va endur la cinta de casset. Al cap d'un parell de dies va tornar amb la seva anàlisi, del que li havia agradat i el que no, de les errades i els encerts. Em va dir que creia que hi havia nivell i que si volia assumir aquesta responsabilitat, i així va ser.

- Quins eren els teus referents en el moment de narrar?

El referent número u era el Puyal perquè jo l'escoltava ja de petit, tant a casa com al Camp Nou quan hi anava amb el meu pare. Sense cap mena de dubte ell és el pioner i un pioner excel·lent. També escoltava molt sovint els partits de bàsquet que narrava el Basté a Catalunya Ràdio. També em vaig empassar moltes voltes ciclistes amb Javier Ares i el González Linares. També escoltava sovint narracions de l'Andrés Montes i el Siro López a Antena3 Radio. He escoltat força ràdio i acabes caçant idees o conceptes de tothom. Després va haver-hi aquella època, d'adolescent en el meu cas, que si el partit era una mica avorrit posava el Força Barça de l'Arús. Era un model radicalment diferent però si estaves veient el partit a casa i allò era un conyàs, doncs era més un entreteniment que no un producte que volgués ser precís.

- En Puyal sempre destaca la figura de l'assessorament lingüístic de Jordi Mir. A RAC1, o tu personalment, vau tenir el suport d'algun?

No, no. La manera de narrar els partits és absolutament pròpia. El que jo sí que tenia clar és que si volíem tenir audiència i oferir alguna cosa que tingués interès pels oients, el que havíem de fer era explicar els partits per descomptat en el nostre idioma, però amb un to, un estil que ens diferenciés. És a dir, per copiar o reproduir el model és millor quedar-se a casa perquè millor que el Quim no ho farà ningú. Nosaltres per exemple vam optar per un model molt més coral, amb moltes més veus participant de la transmissió. I, d'una manera no sempre conscient del tot, intentar poc a poc -per això es necessiten moltes hores de vol i anar-te consolidant- crear també un llenguatge i expressions pròpies que a qualsevol oient li serveixen per identificar aquella manera de dir allò amb aquella ràdio. Si jo dic *flèquic*, *orsai* o *esfèrica* la gent diu: Puyal Catalunya Ràdio. Si dic *volteta màgica*, *petitó*, *balcó de l'àrea*... ostres això em sona a RAC1, no?

- Per tant, descartar aquest tipus d'anglicismes com ara *orsai*, *out*, *hems*, *flèquic*, *linier*... forma part d'un intent de diferenciació?

Són paraules que a mi ni se m'havia passat pel cap utilitzar. La meva generació ja no és la que va catalanitzar els anglicismes, jo ja puc dir mans, fora de banda...

- Malgrat que tu havies crescut escoltant el Puyal...

Sí, però jugava moltes més hores al pati de l'escola que no escoltava el Puyal. I al pati dèiem mans, no hems. Per mi, com a comunicador, no resultaria gens natural ni còmode. *Orsai* sí que ho deia el meu pare. Però *flèquic* o *hems* mai a la vida ho he sentit a casa meva. A mi aquest llenguatge no m'ha arribat d'una manera natural, sabia el que era pel Puyal. A més, crec que hi ha una sèrie de conceptes que estan molt vinculats, dubto que mai sentís el Puyal parlar de Messi com *el petitó*.

- També forma part d'aquest procés de diferenciació el fet de dir Barça i no Barcelona?

Sí, jo també dic Futbol Club Barcelona. El que no dic mai és "el Barcelona". O dic el nom sencer o dic Barça. Però això més que una reflexió de laboratori és fruit d'un

canvi en els usos. Per mi “el Barcelona” és el Núñez, dient-ho malament. I per tant vols fugir una mica d’aquí, però segurament la fugida és un punt espontània.

- En la transmissió del 2002 dius una sola vegada “bimba”...

Segurament des d’aquell dia no ho he tornat a dir més. Si et fixes en les meves transmissions no utilitzo cap sinònim de pilota. Sempre utilitzo la paraula pilota. La pilota és la pilota, ja està. Tant bimba com esfèrica són dues paraules que no crec que siguin gens habituals o estàndard. I a més, també estan bastant marcades.

- També dius varies vegades *talonet*, enlloc de *l’esperó* que utilitzem ara normalment.

Sí, vés a saber per què. El que jo sí que vaig fer en el seu moment va ser comprar-me un diccionari de futbol, editat per Cangur crec. Són els que et permeten saber que en català pots dir empenya, ariet o canyardo. Sí que vaig anar a buscar recursos. Però és clar, si escoltés ara narracions dels primers anys em posaria bastant nerviós amb mi mateix.

- També m’ha cridat l’atenció que deies *refús* i en canvi al 2007 deies *rebuig*...

Aquestes les faig servir bastant indistintament. Intento combinar les dues. Quan conjugo sí que segurament utilitzo més refusar que rebutjar.

- Una altra expressió que és bastant característica teva és “fer de boia”. Em sabries dir en quin moment ho incorpores?

No et sé dir en quin moment, però sí que recordo que un dia m’adono que necessito una eina ràpida, àgil per comunicar als meus oients que un jugador està rebent d’esquena a la porteria contrària i torna la pilota. Probablement deuria ser veient un partit de waterpolo que hi vaig caure. I recordo que la vaig utilitzar un partit i el Costa em va dir que li havia encantat el concepte que havia trobat. No et sabia dir l’any ni el moment, però el referent era el waterpolo.

- A la transmissió del 2007, Carles Seguí (que narrava l’Espanyol) diu *fora de porta*, *pic de l’àrea* o *barrera*. En canvi tu prefereixes *porteria*, *vèrtex* i *tanca*. És un procés conscient d’allunyar-se del castellà?

És un procés conscient d'intentar parlar la meua llengua cada dia el millor possible. Per tant, si conec expressions o conceptes que milloren el meu nivell de català els poso sobre la taula. Sempre ha estat una de les meves prioritats. El Xavier Bosch és un obsés de la llengua estil Puyal. De fet és un deixeble seu. I jo quan vaig arribar aquí ja intentava tenir cura. Potser no tinc aquesta obsessió que tenen ells però sí que intento ser molt exigent. I sobretot quan t'adones que t'has equivocat. Perquè hi ha vegades que tu penses que estàs dient bé una cosa i resulta que no l'estàs dient bé o que la podries dir millor.

- Per exemple, quan tu dius avantatge en femení, qui et fa veure que no és correcte?

En aquell moment era ignorància. M'ho va dir un bon amic meu. T'estic parlant de les primeres transmissions, és a dir que tot el teu entorn està amb tots els sentits pendents de veure què passa.

- En canvi ara aquí a RAC1 el servei d'assessorament lingüístic sí que té molt de pes. Ells t'ajuden?

Sí, i tant. Ells emeten informes i fan assessorament amb una certa regularitat. Escolten diferents moments de la programació i et diuen això ho hauríem de dir així o aquesta paraula aixà. I sempre en cauen d'esports. No ens oblidem que el producte radiofònic on més s'improvisa amb molta diferència són les transmissions esportives. Des del moment que comences fins que acabes són tres hores en què estàs improvisant i per tant la capacitat d'equivocar-te és molt major.

- Per tu quina és la major dificultat a l'hora de fer aquesta narració en directe?

Quan tens poca experiència la dificultat és trobar el ritme, el to i el vocabulari per expressar allò que vols expressar. Un cop ja tens un nombre determinat d'hores de vol i agafes confiança, aquestes dificultats es redueixen moltíssim. I aleshores la dificultat és la de la feina pròpiament dita. És a dir, trobar els elements radiofònics per comunicar de la millor manera possible allò que està passant: una emoció, una informació, un moment determinat... Al final sempre és això, trobar les paraules adequades i que la pilota no et superi, que no t'avanci a l'hora d'explicar.

Això ho parlava un dia amb el Quim (Puyal). De vegades estàs narrant i et ve al cap una expressió, una paraula o una frase feta que ja saps que no és correcta. I aleshores has d'escollir: que flueixi el discurs amb el barbarisme, o atures un moment el discurs fins que t'arribi la paraula correcta. I ell em deia que era partidari en determinats moments de fer fluir el discurs. I em posava un exemple: si a tu et surt "l'han enganyat com un xino", segurament és millor dir "li han aixecat la camisa". Però si en aquell moment el que et ve al cap és això i perquè t'arribi l'altra expressió has de tallar el discurs o que flueixi menys, doncs tira endavant.

Jo sempre parlo dels meus sacs de paraules. Per ser un bon narrador esportiu has de tenir molt vocabulari. Per tant, has de llegir molt. I cada vegada que hi hagi alguna paraula que no coneixes, tot i que no tingui a veure aparentment amb el futbol o el bàsquet o el que sigui, doncs la vas a buscar al diccionari i intentes incorporar-la al teu sac. I molt probablement, malgrat que sembli mentida, aquella paraula que has après gràcies a un conte rus, un dia apareix en una descripció o una valoració d'un partit de futbol. Jo vaig aprendre l'expressió "a la gatzoneta" llegint un conte de Quaderns Crema.

Aquest és el primer sac, el més important. El que fa que pugui fluir el discurs és que tinguis moltes paraules, expressions i conceptes per anar-lo desenvolupant. I l'altre sac és el de l'argot, que depèn de cada esport. Per exemple, al golf no hi ha pilotes, hi ha boles. I al pàdel no hi ha raquetes, hi ha pales. El sac de paraules generals et permet la fluïdesa, i l'altre sac et dóna fluïdesa i et dóna credibilitat.

- El ritme de les primeres narracions és molt ràpid i amb molta més descripció del joc. Us heu allunyat d'això com a marca d'estil de RAC1?

Jo crec que al principi això ho fa la inseguretats. Córrer, omplir l'antena amb moltes paraules, voler-ho explicar tot fins al detall... és fruit d'una certa inseguretats. Hi ha una part significativa de l'estil que tu el vas interioritzant a mesura que vas treballant i t'adones amb què et sents més còmode. Hi ha paraules que et vénen més sovint al cap que d'altres, hi ha expressions que notes que flueixen millor per explicar aquella situació. L'estil es pot construir d'entrada dient anirem per aquí. Però després l'evolució la marca molt també l'experiència. Una cosa molt clara per

detectar qui té experiència i qui no en té, és la pressa que té, la capacitat de dir cap problema, fem una pausa, dos segons de silenci, no passa res. No confonguem ritme amb córrer. Ritme és precisament ara corro, ara paro. Ara accelero una estona, ara faig un silenci. I en el cas del partit de futbol hi ha diferents ritmes i el ritme d'explicació ha de tenir molt a veure amb el ritme com s'està jugant.

- A RAC1 gairebé tots els col·laboradors són periodistes i això fa que la seva cura pel llenguatge també sigui molt elevada. És una aposta conscient?

Sí, és una reflexió que recordo perfectament. Aquí es va prioritzar clarament que els analistes tinguessin la tècnica radiofònica, que no el prestigi de ser un ex-professional del món del futbol. Que fossin capaços de fer intervencions curtes, dinàmiques, escollir el moment del partit on l'anàlisi pot ser més llarga. El nivell futbolístic també hi era, però no el pedigrí que pot donar per exemple un ex-futbolista. Des del primer dia, sobretot amb el Xavi Bosch, el missatge era molt clar en aquest sentit. Aspirem a fer la transmissió perfecta. No ho aconseguirem mai, és pràcticament impossible, però en el camí millorarem.

- Després de 40 anys de transmissions en català, ja gairebé ningú diu barbarismes com *césped* o *palco*. Però encara hi ha molta gent que diu *pase*, *regate* i altres expressions que són influència del castellà. Creus que realment el llenguatge futbolístic en català està normalitzat?

Jo crec que l'evolució en aquests 40 anys és sensacional i hem d'estar molt contents. Però encara queda molt camí. Perquè la majoria d'impactes que té la gent pel que fa a la informació esportiva continuen sent en castellà (els diaris més llegits, els resums de les teles...) El fenomen de la ràdio en català, no només en les transmissions, és una mica peculiar. La suma d'oients de RAC1 i Catalunya Ràdio és una barbaritat. Però hem de pensar que això no passa a les llibreries, ni als quioscos ni a la tele. Perquè *penalty* la gent ho diu així, en castellà: p[e]nalty. I no p[ə]nal. També passa el contrari, que un dia dius *regat* i la gent diu "alaaaa!". I vas al diccionari i resulta que és vàlid. Fins i tot els que estan sensibilitzats prefereixen que utilitzis l'anglicisme *dribling* i no *regat*.

- Què vol dir normalització? Que hi hagi un diccionari de futbol i uns mitjans que fan un ús generalitzat de les expressions correctes. O normalitzat és que al pati de l'escola i a casa la gent no digui aquest tipus de barbarismes?

Per mi aquesta és la normalització. L'estadi final de la normalització seria que quan els nanos juguen al pati ho fessin en català i utilitzant les expressions correctes. I no hi som ni de tros. Anar a 10 escoles agafades a l'atzar i que en 8 diguin "això és p[ə]nal!", "fora de joc", "sembles *el petitó*" o "*hems!*". Però segurament si féssim aquest exercici ens adonaríem que la majoria juguen en castellà. Hi ha una cosa tant determinant com els videojocs. Hi ha milers i milers de nanos que juguen a la Playstation en castellà, amb les narracions de Paco González i Manolo Lama. Imagina't quin valor podria tenir que fessin el FIFA en català. Molt probablement hi hauria una relació causa-efecte entre 5 anys de videojoc en català i amb quin idioma es juga al pati de l'escola.

- En Puyal sempre afirma que els mitjans no han de seguir el que es diu al carrer sinó que han d'anar per davant, per intentar normalitzar el llenguatge. Hi estàs d'acord.

Totalment d'acord. Malgrat que avui en dia amb les xarxes socials hem construït uns mitjans on hi ha molta anada i tornada, molt *feedback*, que el concepte de prescripció s'ha diluït una mica perquè ara qualsevol pot ser prescriptor si troba el seu niu de mercat. Jo crec que els periodistes, aquells que la nostra eina són les paraules, la llengua, hem d'intentar anar per davant en aquest sentit. No em val l'excusa de "jo vull parlar com parla el carrer". Perquè no ho fem al revés? Perquè no intentem que el carrer parli com nosaltres? I en aquest sentit crec que a Catalunya Ràdio i RAC1 estem fent una bona feina. Intentem parlar bé la nostra llengua, amb naturalitat i normalitat. I també tenir la capacitat d'incorporar conceptes que surten del carrer si creiem que són interessants. Ens els fem nostres i els potenciem gràcies als nostres altaveus. Si apareix en anglès o en castellà, de seguida pensem com la fem nostra. Per exemple *selfie* per mi és un exemple molt clar. Té algun sentit dir auto-foto? Igual que hem

adaptat córner, tots diem córner i és un anglicisme. Jo crec que hi d'haver aquest equilibri però sempre tenint en compte que a mi no em serveix allò de "Ah, és que al carrer es diu així". Doncs al carrer es diu malament.

- Què penses doncs de transmissions com la que ha començat la Ser aquesta temporada amb el Gerard Romero, que busca aquest component més del carrer?

No és el meu model, ni el meu estil. Però sempre he cregut que Catalunya per ser un país normal ha de tenir de tot. Fins que no tinguem un *Gran Hermano* o un *Mujeres y Hombres y viceversa*, programes de merda en català, o una revista del cor en català, no serem un país normal. Que la gent pugui escollir em sembla fantàstic.